

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ

Evropského soudu
pro lidská práva
ve Strasbourgu

OBSAH:	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.....	5
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 12433/86 ve věci Lüdi versus Švýcarsko.....	29
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 15450/89 ve věci Casado Coca versus Španělsko.....	41
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 14307/88 ve věci Kokkinakis versus Řecko.....	53

SDĚLENÍ FEDERÁLNÍHO MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

Federální ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 21. února 1991 byla v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. listopadu 1950, a tyto další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující:

 Dodatkový protokol, sjednaný v Paříži dne 20. března 1952,

 Protokol č. 2, sjednaný ve Štrasburku dne 6. května 1963,

 Protokol č. 4, sjednaný ve Štrasburku dne 16. září 1963,

 Protokol č. 6, sjednaný ve Štrasburku dne 28. dubna 1983 a

 Protokol č. 7, sjednaný ve Štrasburku dne 22. listopadu 1984.

S Úmluvou i Protokoly vyslovilo souhlas Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a prezident České a Slovenské Federativní Republiky je ratifikoval s tím, že Česká a Slovenská Federativní Republika podle článku 64 Úmluvy činí výhradu k článkům 5 a 6 Úmluvy v tom smyslu, že tato ustanovení nebrání ukládání kázeňského trestu vězení podle § 17 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků. Ratifikační listiny byly uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, deponitáře Úmluvy, dne 18. března 1992.

Při ratifikaci Úmluvy bylo učiněno prohlášení:

Česká a Slovenská Federativní Republika prohlašuje, že po dobu pěti let, která se bude mlčky prodlužovat vždy o období dalších pěti let, pokud Česká a Slovenská Federativní Republika své prohlášení neodvolá před uplynutím probíhajícího období:

a) uznává pravomoc Evropské komise pro lidská práva přijímat podle článku 25 Úmluvy stížnosti osob, nevládních organizací nebo skupin osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv přiznaných Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, články 1–4 Protokolu č. 4 a články 1–5 Protokolu č. 7, pokud k porušení práv vyplývajících z těchto dokumentů došlo po nabytí jejich platnosti pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku;

b) uznává na základě vzájemnosti pravomoc Evropského soudu pro lidská práva podle článku 46 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod k výkladu a použití Úmluvy, článků 1–4 Protokolu č. 4 a článků 1–5 Protokolu č. 7, pokud k porušení práv vyplývajících z těchto dokumentů došlo po nabytí jejich platnosti pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 66 odst. 2 dnem 3. září 1953. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu s článkem 66 odst. 3 dnem 18. března 1992.

Dodatkový protokol vstoupil v platnost na základě svého článku 6 dnem 18. května 1954 a pro ČSFR vstoupil v platnost na základě téhož článku dnem 18. března 1992.

Protokol č. 2 vstoupil v platnost na základě svého článku 5 odst. 2 dnem 21. září 1970 a pro ČSFR vstoupil v platnost na základě téhož článku odst. 1 b) dnem 18. března 1992.

Protokol č. 4 vstoupil v platnost na základě svého článku 7 odst. 1 dnem 2. května 1968 a pro ČSFR vstoupil v platnost podle téhož článku dnem 18. března 1992.

Protokol č. 6 vstoupil v platnost na základě svého článku 8 odst. 1 dnem 1. března 1985 a pro ČSFR podle téhož článku odst. 2 dnem 1. dubna 1992.

Protokol č. 7 vstoupil v platnost na základě svého článku 9 odst. 1 dnem 1. listopadu 1988 a pro ČSFR podle téhož článku odst. 2 vstoupil v platnost dnem 1. června 1992.

České překlady Úmluvy i Protokolů se vyhlašují samostatně.

ÚMLUVA

o ochraně lidských práv a základních svobod

ve znění protokolů č. 3, 5 a 8

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, majíce na zřeteli Všeobecnou deklaraci lidských práv vyhlášenou Valným shromážděním Organizace spojených národů 10. prosince 1948; majíce na zřeteli, že tato deklarace směřuje k zabezpečení všeobecného a účinného uznávání a dodržování práv v ní vyhlášených; majíce na zřeteli, že cílem Rady Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy, a že jedním ze způsobů, jak se má tento cíl uskutečňovat, je ochrana a další rozvoj lidských práv a základních svobod; znovu potvrzující svou hlubokou víru v ty základní svobody, které jsou základem spravedlnosti a míru ve světě a které jsou nejlépe zachovávány na jedné straně účinnou politickou demokracií a na druhé straně společným pojetím a dodržováním lidských práv, na němž závisí; rozhodnuty, jakožto vlády evropských států, které jsou stejného smýšlení a mají společné dědictví politických tradic, ideálů, svobody a právního státu, podniknout první kroky ke kolektivnímu zaručení některých práv vyhlášených ve Všeobecné deklaraci; dohodly se na následujícím:

Čl. 1

Vysoké smluvní strany přiznávají každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody uvedené v Hlavě I této Úmluvy.

Hlava I

Čl. 2

1. Právo každého na život je chráněno zákonem. Nikdo nesmí být úmyslně zbaven života kromě výkonu soudem uloženého trestu následujícího po uznání viny za spáchání trestného činu, pro který zákon ukládá tento trest.

2. Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu s tímto článkem, jestliže bude vyplývat z použití síly, které není víc než zcela nezbytné, při:

- a) obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;
- b) provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;
- c) zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.

Čl. 3

Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.

Čl. 4

1. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví.

2. Od nikoho se nebude vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce.

3. Za „nucenou nebo povinnou práci“ se pro účely tohoto článku nepovažuje:

a) práce běžně požadovaná při výkonu trestu uloženého podle článku 5 této Úmluvy, nebo v době podmíněného propuštění z tohoto trestu;

b) služba vojenského charakteru nebo v případě osob, které odmítají vojenskou službu z důvodů svědomí v zemích, kde je takové odmítnutí vojenské služby uznáváno, jiná služba vyžadovaná místo povinné vojenské služby;

c) služba vyžadovaná v případě nouze nebo pohromy, která ohrožuje život nebo blaho společnosti;

d) práce nebo služba, která tvoří součást běžných občanských povinností.

Čl. 5

1. Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

a) zákonné uvěznění po odsouzení příslušným soudem;

b) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby proto, že se nepodrobila rozhodnutí vydanému soudem podle zákona, nebo proto, aby bylo zaručeno splnění povinnosti stanovené zákonem;

c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání;

d) jiné zbavení svobody nezletilého na základě zákonného rozhodnutí pro účely výchovného dohledu nebo jeho zákonné zbavení svobody pro účely jeho předvedení před příslušný orgán;

e) zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků;

f) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby, aby se zabránilo jejímu nepovolenému vstupu na území nebo osoby, proti níž probíhá řízení o vyhoštění nebo vydání.

2. Každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu.

3. Každý, kdo je zatčen nebo jinak zbaven svobody v souladu s ustanovením odstavce 1 písm. c) tohoto článku, musí být ihned předveden před soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci a má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení. Propuštění může být podmíněno zárukou, že se dotčená osoba dostaví k přelíčení.

4. Každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné.

5. Každý, kdo byl obětí zatčení nebo zadržení v rozporu s ustanoveními tohoto článku, má nárok na odškodnění.

Čl. 6

1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

2. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

- a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;
- b) mít přiměřený čas a možnost k přípravě své obhajoby;
- c) obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru nebo, pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují;
- d) vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě;
- e) mít bezplatnou pomoc tlumočnicka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.

Čl. 7

1. Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

2. Tento článek nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy.

Čl. 8

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinností, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Čl. 9

1. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změnit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo přesvědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním náboženských úkonů a zachováváním obřadů.

2. Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanovena zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Čl. 10

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním nebo filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti i odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.

Čl. 11

1. Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružovat se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.

2. Na výkon těchto práv nemohou být uvalena žádná omezení kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Tento článek nebrání uvalení zákonných omezení na výkon těchto práv příslušníky ozbrojených sil, policie a státní správy.

Čl. 12

Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.

Čl. 13

Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.

Čl. 14

Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmlouvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.

Čl. 15

1. V případě války nebo jakéhokoli jiného veřejného ohrožení státní existence, může každá Vysoká smluvní strana přijmout opatření k odstoupení od závazků stanovených v této Úmluvě v rozsahu přísně vyžadovaném naléhavostí situace, pokud tato opatření nebudou neslučitelná s ostatními závazky podle mezinárodního práva.

2. Podle tohoto ustanovení nelze odstoupit od článku 2, kromě úmrtí vyplývajících z dovolených válečných činů, a článku 3, 4 (odstavec 1) a 7.

3. Každá Vysoká smluvní strana, využívající svého práva na odstoupení, bude v plném rozsahu informovat generálního tajemníka Rady Evropy o opatřeních, která přijala, a o jejich důvodech. Generálního tajemníka Rady Evropy bude rovněž informovat o tom, kdy tato opatření pozbyla platnosti a kdy ustanovení Úmluvy budou znovu prováděna v plném rozsahu.

Čl. 16

Nic v článcích 10, 11 a 14 nemůže být považováno za bránící Vysokým smluvním stranám uvalit omezení na politickou činnost cizinců.

Čl. 17

Nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

Čl. 18

Omezení, jež tato Úmluva připouští pro uvedená práva a svobody, nesmí být využívána k jinému účelu než k tomu, pro který byla určena.

Hlava II

Čl. 19

K zajištění plnění závazků přijatých Vysokými smluvními stranami v této Úmluvě se zřizují:

- a) Evropská komise pro lidská práva, dále jen „Komise“;
- b) Evropský soud pro lidská práva, dále jen „Soud“.

Hlava III

Čl. 20

1. Komise se skládá z počtu členů, který se rovná počtu Vysokých smluvních stran. V Komisi může být pouze jeden příslušník téhož státu.

2. Komise zasedá v plénu. Může však vytvářet komory, z nichž každá se skládá nejméně ze sedmi členů. Komory mohou projednávat stížnosti předložené podle článku 25 této Úmluvy, které lze projednat na základě ustálené judikatury, nebo které nevyvolávají závažné otázky, pokud jde o výklad nebo plnění Úmluvy. V těchto mezích a s výhradou odstavce 5 tohoto článku komory vykonávají všechny pravomoci, které jsou Úmluvou svěřeny Komisi. Člen Komise zvolený za Vysokou smluvní stranu, proti níž byla podána stížnost, má právo zasedat v komoře, které bylo toto podání přiděleno.

3. Komise může vytvářet výbory, z nichž každý se skládá nejméně ze tří členů, které mají pravomoc prohlásit jednomyslně za nepřijatelné nebo vyškrtnout ze seznamu případů stížnosti podané podle článku 25, pokud lze takové rozhodnutí učinit bez dalšího přezkoumání.

4. Komora nebo výbor se mohou kdykoli vzdát pravomoci ve prospěch plenárního zasedání Komise, které může rovněž nařídit, aby mu byla předána kterákoli žaloba přidělená komoře nebo výboru.

5. Pouze plenární zasedání Komise může vykonávat následující pravomoci:

- a) posuzovat podání předložená podle článku 24;
- b) postoupit případ Soudu podle článku 48a;
- c) schvalovat jednacím řádem podle článku 36.

Čl. 21

1. Členy Komise volí Výbor ministrů prostou většinou hlasů ze seznamu sestaveného byrem Poradního shromáždění; každá skupina zástupců Vysokých smluvních stran v Poradním shromáždění předkládá tři kandidáty, z nichž nejméně dva musí být jejími příslušníky.

2. Stejný postup se v nejširším rozsahu použije při doplňování Komise v případech, že se další státy stanou později stranami této Úmluvy, a při obsazování příležitostně uvolněných míst.

3. Kandidáti musí mít vysoký morální charakter a splňovat podmínky vyžadované pro výkon vysokých soudních funkcí nebo být uznávanými odborníky ve vnitrostátním nebo mezinárodním právu.

Čl. 22

1. Členové Komise jsou voleni na období šesti let. Mohou být zvoleni znovu. Funkční období sedmi členů zvolených při prvních volbách však skončí po třech letech.

2. Členové, jejichž funkční období skončí uplynutím původního tříletého období, budou určeni losem, který provede generální tajemník Rady Evropy ihned po ukončení prvních voleb.

3. Aby se v rámci možností zabezpečilo, že dojde k obnově jedné poloviny členů Komise každé tři roky, může Výbor ministrů rozhodnout, dříve než přikročí k jakékoliv další volbě, že funkční období jednoho nebo více členů, kteří mají být zvoleni, bude mít jinou délku než šest let; avšak ne více než devět let a ne méně než tři roky.

4. V případech, kdy se jedná o více než jedno funkční období a kdy Výbor ministrů bude postupovat podle předchozího odstavce, přidělí se tato funkční období losem, který provede generální tajemník Rady Evropy ihned po volbách.

5. Člen Komise, který je zvolen na místo člena, jehož funkční období neskončilo, zastává funkci po zbytek období svého předchůdce.

6. Členové Komise zastávají funkci, dokud nejsou nahrazeni. Po svém nahrazení pokračují v projednávání těch případů, které posuzují.

Čl. 23

Členové Komise v ní zasedají jako soukromé osoby. Ve svém funkčním období nemohou vykonávat žádnou činnost neslučitelnou s jejich nezávislostí nebo nestranností jako členů Komise nebo s požadavky tohoto úřadu.

Čl. 24

Každá Vysoká smluvní strana může předložit prostřednictvím generálního tajemníka Rady Evropy Komisi každé údajné porušení ustanovení této Úmluvy jinou Vysokou smluvní stranou.

Čl. 25

1. Komise může přijímat stížnosti zaslané generálnímu tajemníku Rady Evropy každou osobou, nevládní organizací nebo skupinou osob považujících se za poškozené v důsledku porušení práv přiznaných touto Úmluvou jednou z Vysokých smluvních stran v případě, že Vysoká smluvní strana, proti níž byla podána stížnost, prohlásila, že uznává pravomoc Komise přijímat takové stížnosti. Vysoké smluvní strany, které učinily takové prohlášení, se zavazují, že nebudou nijak bránit účinnému výkonu tohoto práva.

2. Tato prohlášení mohou být učiněna na dobu určitou.

3. Prohlášení se uloží u generálního tajemníka Rady Evropy, který zašle jejich opisy Vysokým smluvním stranám a uveřejní je.

4. Komise bude vykonávat pravomoci stanovené tímto článkem až poté, kdy bude alespoň šest Vysokých smluvních stran vázáno prohlášeními podle předchozích odstavců.

Čl. 26

Komise může posuzovat věc až po vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy podle všeobecně uznávaných pravidel mezinárodního práva a ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy bylo přijato konečné rozhodnutí.

Čl. 27

1. Komise nebude posuzovat žádnou stížnost předloženou podle článku 25, která je

a) anonymní,

b) v podstatě stejná jako stížnost již předtím projednávaná Komisí anebo již předložená jiné mezinárodní vyšetřovací nebo smířčí instancí a pokud neobsahuje žádné nové důležité informace.

2. Komise prohlásí za nepřijatelnou každou stížnost předloženou podle článku 25, jestliže ji pokládá za neslučitelnou s ustanoveními této Úmluvy, zjevně nepodloženou nebo za zneužívající právo na stížnost.

3. Komise odmítne každou stížnost, kterou považuje za nepřijatelnou podle článku 26.

Čl. 28

1. V případě, že Komise stížnost přijme,

a) ke zjištění skutečnosti posoudí stížnost společně se zástupci stran a je-li to zapotřebí, provede šetření, pro jehož účinné vedení zúčastněné státy, po výměně názorů s Komisí, poskytnou všechny možnosti;

b) současně se dá k dispozici zúčastněným stranám s cílem dosáhnout smírného urovnání záležitosti na základě dodržování lidských práv, jak jsou stanovena touto Úmluvou.

2. Uspěje-li Komise při smírném urovnání, vypracuje zprávu, která bude zaslána zúčastněným státům, Výboru ministrů a generálnímu tajemníkovi Rady Evropy ke zveřejnění. Tato zpráva se omezí na stručné vylíčení skutečností a přijatého řešení.

Čl. 29

Po přijetí stížnosti předložené podle článku 25 může Komise dvoutřetinovou většinou svých členů přesto odmítnout stížnost, jestliže při jejím posuzování shledá existenci některého z důvodů nepřijatelnosti uvedených v článku 27. V takovém případě je rozhodnutí sděleno stranám.

Čl. 30

1. Komise může v kterémkoli stádiu řízení rozhodnout o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů, jestliže okolnosti dovolují dospět k závěru, že:

- a) žadatel již nemíní setrvávat na své stížnosti, nebo
- b) věc již byla vyřešena, nebo
- c) pro jakýkoliv jiný Komisí zjištěný důvod není dále správné pokračovat v posuzování stížnosti.

Komise však pokračuje v posuzování stížnosti, vyžaduje-li to dodržování lidských práv stanovených Úmluvou.

2. Jestliže Komise rozhodne vyškrtnout ze seznamu stížnost po jejím přijetí, vypracuje zprávu, která obsahuje skutkový stav a rozhodnutí uvádějící důvody, na nichž se zakládá vyškrtnutí ze seznamu. Zpráva je doručena stranám a Výboru ministrů pro informaci. Komise ji může zveřejnit.

3. Komise může rozhodnout o vrácení stížnosti do seznamu případů, jestliže se domnívá, že okolnosti odůvodňují takový krok.

Čl. 31

1. Jestliže posuzování stížnosti neskončilo podle článku 28 (odstavec 2), 29 nebo 30, vypracuje Komise zprávu, ve které uvede skutečnosti a vyjádří názor na to, zda zjištěné skutečnosti ukazují na porušování závazků, které pro příslušný stát vyplývají z Úmluvy. V této zprávě mohou být vyjádřeny osobní názory členů Komise.

2. Zpráva bude doručena Výboru ministrů; rovněž je doručena zúčastněným státům, které nejsou oprávněny ji zveřejnit.

3. Při předání zprávy Výboru ministrů může Komise vyjádřit návrhy, které považuje za vhodné.

Čl. 32

1. Jestliže v tříměsíční lhůtě počínaje dnem doručení zprávy Výboru ministrů není záležitost předložena Soudu na základě článku 48 této Úmluvy, rozhodne Výbor ministrů dvoutřetinovou většinou zástupců oprávněných zasedat ve výboru, zdali došlo k porušení Úmluvy.

2. V kladném případě Výbor ministrů stanoví lhůtu, ve které musí zúčastněná Vysoká smluvní strana učinit opatření požadovaná rozhodnutím Výboru ministrů.

3. Jestliže zúčastněná Vysoká smluvní strana nepřijala uspokojivá opatření ve stanovené lhůtě, Výbor ministrů po schválení většinou stanovenou v předchozím odstavci 1 rozhodne, jaké důsledky má mít jeho původní rozhodnutí, a zveřejní zprávu.

4. Vysoké smluvní strany se zavazují, že budou považovat za závazné každé rozhodnutí, které Výbor ministrů přijme na základě předchozích odstavců.

Čl. 33

Zasedání Komise jsou neveřejná.

Čl. 34

S výhradou ustanovení článku 20 (odstavec 3) a 29 jsou rozhodnutí Komise přijímána většinou přítomných a hlasujících členů.

Čl. 35

Komise se schází podle potřeby. Zasedání svolává generální tajemník Rady Evropy.

Čl. 36

Komise si stanoví jednací řád.

Čl. 37

Sekretariát Komise zajišťuje generální tajemník Rady Evropy.

Hlava IV

Čl. 38

Evropský soud pro lidská práva tvoří počet soudců, který se rovná počtu členů Rady Evropy. Soudcem může být pouze jeden příslušník téhož státu.

Čl. 39

1. Členy Soudu volí většinou hlasů Poradní shromáždění ze seznamu předloženého členy Rady Evropy, přičemž každý z členů předkládá tři kandidáty, z nichž nejméně dva jsou jeho příslušníky.

2. Stejný postup se v co nejširším rozsahu použije při doplňování Soudu v případě, že se další státy stanou později stranami této Úmluvy a při obsazování příležitostně uvolněných míst.

3. Kandidáti musí mít vysoký morální charakter a splňovat podmínky vyžadované pro výkon vysokých soudních funkcí nebo být uznávanými právníky.

Čl. 40

1. Členové Soudu jsou voleni na období devíti let a mohou být zvoleni znovu. Funkční období čtyř členů zvolených při prvních volbách však skončí koncem třetího roku a funkční období čtyř dalších koncem šestého roku.

2. Členové, jejichž funkční období skončí uplynutím původního tříletého nebo šestiletého období, budou určeni losem, který provede generální tajemník Rady Evropy ihned po skončení prvních voleb.

3. Aby se v rámci možností zabezpečilo, že dojde k obnově jedné třetiny členů Soudu každé tři roky, může Poradní shromáždění rozhodnout, dříve než přikročí k jakékoliv další volbě, že funkční období jednoho nebo více členů Soudu, kteří mají být zvoleni, bude mít jinou délku než devět let; avšak ne více než dvanáct let a ne méně než šest let.

4. V případě, kdy se jedná o více než jedno funkční období a kdy Poradní shromáždění bude postupovat podle předchozího odstavce, přidělí se tato období losem, který provede generální tajemník Rady Evropy ihned po volbách.

5. Člen Soudu, který byl zvolen, aby nahradil člena, jehož funkční období neskončilo, zastává funkci po zbytek funkčního období svého předchůdce.

6. Členové Soudu zastávají funkci, dokud nejsou nahrazeni. Po svém nahrazení pokračují v projednávání těch případů, které již posuzují.

7. Členové Soudu v něm zasedají jako soukromé osoby. Ve svém funkčním období nemohou vykonávat činnost neslučitelnou s jejich nezávislostí nebo nestranností jako členů Soudu nebo s požadavky tohoto úřadu.

Čl. 41

Soud volí na tříleté období svého předsedu a jednoho nebo dva místopředsedy. Mohou být zvoleni znovu.

Čl. 42

Členové Soudu pobírají Výborem ministrů stanovenou náhradu za každý den výkonu funkce.

Čl. 43

K projednání každého předloženého případu Soud ustaví senát složený z devíti soudců. Jeho členem bude z moci úřední soudce, který je příslušníkem každého zúčastněného státu nebo, pokud není takový, osoba jím určená, aby zasedala jako soudce; jména dalších soudců budou určena losem, který provede předseda před zahájením jednání.

Čl. 44

Pouze Vysoké smluvní strany a Komise mají právo předložit případ Soudu.

Čl. 45

Pravomoc Soudu se vztahuje na všechny případy týkající se výkladu a provádění této Úmluvy, které mu Vysoké smluvní strany nebo Komise předloží podle článku 48.

Čl. 46

1. Každá smluvní strana může kdykoliv prohlásit, že uznává jako obligatorní ipso facto a bez zvláštní dohody pravomoc Soudu ve všech věcech týkajících se výkladu a provádění této Úmluvy.

2. Výše uvedená prohlášení lze učinit bezpodmínečně nebo s podmínkou vzájemnosti ze strany několika nebo některých Vysokých smluvních stran nebo na určitou dobu.

3. Tato prohlášení se uloží u generálního tajemníka Rady Evropy, který zašle jejich kopie Vysokým smluvním stranám.

Čl. 47

Soud se může zabývat případem až po oznámení Komise, že úsilí o smír skončilo neúspěšně, a ve lhůtě tří měsíců uvedené v článku 32.

Čl. 48

Za předpokladu, že jedna nebo více zúčastněných Vysokých smluvních stran podléhají obligatorní pravomoci Soudu nebo, není-li tomu tak, souhlasí-li zúčastněná Vysoká smluvní strana nebo zúčastněné Vysoké smluvní strany, je-li jich více, může věc předložit Soudu:

- a) Komise;
- b) Vysoká smluvní strana, jejíž příslušník se považuje za poškozeného;
- c) Vysoká smluvní strana, která předložila případ Komisi;
- d) Vysoká smluvní strana, proti níž byla podána stížnost.

Čl. 49

V případě sporu o pravomoc Soudu bude věc vyřízena jeho rozhodnutím.

Čl. 50

Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.

Čl. 51

1. Rozsudek Soudu uvádí důvody, na nichž je založen.
2. Jestliže rozsudek vcelku nebo zčásti nevyjadřuje jednomyslný názor soudců, má každý soudce právo k němu připojit svůj vlastní názor.

Čl. 52

Rozsudek Soudu je konečný.

Čl. 53

Vysoké smluvní strany se zavazují, že se budou řídit rozhodnutím Soudu ve všech sporech, jichž jsou stranami.

Čl. 54

Rozsudek soudu se doporučuje Výboru ministrů, který dohlíží na jeho výkon.

Čl. 55

Soud si stanoví jednací a soudní řád.

Čl. 56

1. První volby členů Soudu se uskuteční poté, kdy prohlášení Vysokých smluvních stran uvedená v článku 46 dosáhnou počtu osmi.
2. Před těmito volbami nelze předložit Soudu žádný případ.

Hlava V

Čl. 57

Každá Vysoká smluvní strana poskytne na žádost generálního tajemníka Rady Evropy požadované vysvětlení o způsobu, jak její vnitrostátní právo zajišťuje účinné provádění všech ustanovení této Úmluvy.

Čl. 58

Výlohy Komise a Soudu hradí Rada Evropy.

Čl. 59

Členové Komise a Soudu požívají při výkonu funkcí výsad a imunit uvedených v článku 40 Statutu Rady Evropy a v dohodách uzavřených na základě tohoto článku.

Čl. 60

Nic v této Úmluvě nebude vykládáno tak, jako by omezovalo nebo rušilo lidská práva a základní svobody, které mohou být uznány zákony každé Vysoké smluvní strany nebo každou jinou Úmluvou, jíž je stranou.

Čl. 61

Nic v této Úmluvě nebrání pravomocím, které přiznal Výboru ministrů Statut Rady Evropy.

Čl. 62

S výhradou zvláštního ujednání Vysoké smluvní strany souhlasí, že mezi sebou nepoužijí smluv, úmluv nebo prohlášení, které jsou mezi nimi v platnosti, k tomu, aby předkládaly formou žalob spory vyplývající z výkladu nebo provádění této Úmluvy jiným způsobem urovnání, než je stanoveno v této Úmluvě.

Čl. 63

1. Každý stát může při ratifikaci nebo kdykoli později prohlásit sdělením generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, že tato Úmluva se bude vztahovat na všechna nebo kterékoli z území, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.

2. Úmluva se bude vztahovat na jedno nebo více území uvedených ve sdělení počínaje třicátým dnem následujícím po přijetí tohoto sdělení generálním tajemníkem Rady Evropy.

3. Na uvedených územích budou ustanovení této Úmluvy prováděna s přihlédnutím k místním potřebám.

4. Každý stát, který učiní prohlášení podle prvního odstavce tohoto článku, může kdykoli později prohlásit jménem jednoho nebo více území, kterých se toto prohlášení týká, že uznává pravomoc Komise k tomu, aby přijímala stížnosti osob, nevládních organizací nebo skupin jednotlivců podle článku 25 této Úmluvy.

Čl. 64

1. Každý stát může při podpisu této Úmluvy nebo uložení své ratifikační listiny učinit výhradu ke které-
mukoli ustanovení Úmluvy, pokud zákon, který v té době platí na jeho území, není v souladu s tímto ustanove-
ním. Výhrady všeobecné povahy nejsou podle tohoto článku povoleny.

2. Každá výhrada učiněná podle tohoto článku musí obsahovat stručný popis příslušného zákona.

Čl. 65

1. Vysoká smluvní strana může vypovědět tuto Úmluvu až po uplynutí pěti let od data, kdy se stala její
stranou, a po šesti měsících od zaslání sdělení generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, který o tom informuje
ostatní Vysoké smluvní strany.

2. Tato výpověď nemůže zprostit Vysokou smluvní stranu závazků z této Úmluvy, pokud jde o jakékoli
jednání, které by mohlo znamenat porušení těchto závazků a mohlo být způsobeno touto smluvní stranou před
datem, k němuž výpověď nabývá účinnosti.

3. Každá Vysoká smluvní strana, která přestane být členem Rady Evropy, přestane být stranou této Úmlu-
vy za stejných podmínek.

4. Úmluva může být vypovězena podle ustanovení předcházejících odstavců, pokud jde o kterákoli úze-
mí, pro něž byla rozšířena podle článku 63.

Čl. 66

1. Tato Úmluva je otevřena k podpisu členům Rady Evropy. Bude ratifikována. Ratifikační listiny budou
uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Tato Úmluva vstoupí v platnost po uložení deseti ratifikačních listin.

3. Pro každý stát, který Úmluvu podepsal a který ji bude ratifikovat později, vstoupí Úmluva v platnost
ihned po uložení ratifikační listiny.

4. Generální tajemník Rady Evropy oznámí všem členům Rady Evropy vstup Úmluvy v platnost, jména Vy-
sokých smluvních stran, které ji ratifikovaly, jakož i uložení každé ratifikační listiny, k němuž dojde později.

Dáno v Římě 4. listopadu 1950 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost,
v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník
všem státům, které Úmluvu podepsaly.

DODATKOVÝ PROTOKOL

k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), dohodly se na následujícím:

Čl. 1

Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva. Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.

Čl. 2

Nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání. Při výkonu jakýchkoli funkcí v oblasti výchovy a výuky, které stát vykonává, bude respektovat právo rodičů zajišťovat tuto výchovu a vzdělání ve shodě s jejich vlastním náboženským a filozofickým přesvědčením.

Čl. 3

Vysoké smluvní strany se zavazují konat v rozumných intervalech svobodné volby s tajným hlasováním za podmínek, které zajistí svobodné vyjádření názorů lidu při volbě zákonodárního sboru.

Čl. 4

Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později sdělit generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná. Každá Vysoká smluvní strana, která sdělila prohlášení podle předchozího odstavce, může čas od času sdělit další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoli území. Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 63 Úmluvy.

Čl. 5

Vysoké smluvní strany budou považovat články 1, 2, 3 a 4 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

Čl. 6

Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost po uložení deseti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej podepsal a bude jej ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Dáno v Paříži dne 20. března 1952 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem signatářům.

PROTOKOL Č. 2

k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod,
který přiznává Evropskému soudu pro lidská práva pravomoc vydávat posudky

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, majíce na zřeteli ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále jen „Úmluva“), především článek 19, kterým se kromě jiných orgánů zřizuje Evropský soud pro lidská práva (dále „Soud“), domnívajíce se, že je účelné přiznat Soudu pravomoc vydávat za určitých podmínek posudky, dohodly se na následujícím:

Čl. 1

1. Soud může na žádost Výboru ministrů vydávat posudky o právních otázkách týkajících se výkladu Úmluvy a jejích protokolů.

2. Tyto posudky se nemohou zabývat otázkami, které se týkají obsahu nebo rozsahu práv a svobod stanovených v hlavě I Úmluvy a v protokolech, ani jinými otázkami, které by mohly Komise, Soud nebo Výbor ministrů posuzovat v důsledku jakýchkoli řízení, jež mohou být zahájena podle této Úmluvy.

3. Rozhodnutí Výboru ministrů, kterým se žádá Soud o posudek, je přijímáno dvoutřetinovou většinou hlasů zástupců oprávněných zasedat ve Výboru.

Čl. 2

Soud rozhodne, zda žádost o posudek podaná Výborem ministrů spadá do jeho poradní pravomoci, jak je definována v článku 1 tohoto protokolu.

Čl. 3

1. K posouzení žádostí o posudky zasedá Soud v plénu.

2. Soud svůj posudek odůvodní.

3. Jestliže posudek nevyjadřuje zcela nebo částečně jednotný názor soudců, má každý soudce právo k němu připojit výklad svého vlastního názoru.

4. Posudek Soudu se zašle Výboru ministrů.

Čl. 4

Pravomoci Soudu podle článku 55 Úmluvy se rozšiřují o právo stanovit si vnitřní řád a jednací řád, uznali to Soud za nezbytné pro účely tohoto protokolu.

Čl. 5

1. Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státními Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu a které se mohou stát jeho stranou

a) podpisem bez výhrady ratifikace nebo přijetí;

b) podpisem s výhradou ratifikace nebo přijetí, po kterém následuje ratifikace nebo přijetí.

Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

2. Tento protokol vstoupí v platnost okamžikem, kdy všechny členské státy Úmluvy se stanou stranami protokolu v souladu s ustanoveními odstavce 1 tohoto článku.

3. Od vstupu tohoto protokolu v platnost budou články 1 až 4 považovány za nedílnou součást Úmluvy.

4. Generální tajemník Rady Evropy oznámí členskými státními Rady:

a) každý podpis bez výhrady ratifikace nebo přijetí;

b) každý podpis s výhradou ratifikace nebo přijetí;

c) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí;

d) datum vstupu tohoto protokolu v platnost podle odstavce 2 tohoto článku. Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno ve Štrasburku 6. května 1963 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členskými státními.

PROTOKOL Č. 4

k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod přiznávající některá práva a svobody jiné než ty, které jsou již uvedeny v Úmluvě a v prvním dodatkovém protokolu k Úmluvě

Podepsané vlády, členové Rady Evropy, rozhodnuty přijmout opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod odlišných od těch, které jsou již uvedeny v hlavě I Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“) a v článcích 1 až 3 prvního dodatkového protokolu k Úmluvě, podepsaného v Paříži 20. března 1952, dohodly se na následujícím:

Čl. 1

Nikdo nemůže být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku.

Čl. 2

1. Každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu.

2. Každý může svobodně opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní.

3. Žádná omezení nemohou být uvalena na výkon těchto práv kromě těch, která stanoví zákon a jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

4. Práva uvedená v odstavci 1 mohou v určitých oblastech podléhat omezením stanoveným podle zákona a odůvodněným veřejným zájmem v demokratické společnosti.

Čl. 3

1. Nikdo nebude, ať individuálně nebo hromadně, vyhoštěn z území státu, jehož je státním občanem.

Čl. 4

Hromadné vyhoštění cizinců je zakázáno.

Čl. 5

1. Každá Vysoká smluvní strana může při podpisu nebo ratifikaci tohoto protokolu nebo kdykoliv později sdělit generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlášení, v němž uvede, v jakém rozsahu se budou vztahovat ustanovení tohoto protokolu na území uvedená v tomto prohlášení, za jejichž mezinárodní styky je odpovědná.

2. Každá Vysoká smluvní strana, která sdělila prohlášení podle předchozího odstavce, může čas od času sdělit další prohlášení pozměňující znění kteréhokoli předchozího prohlášení nebo ukončující používání ustanovení tohoto protokolu ve vztahu ke kterémukoli území.

3. Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 63 Úmluvy.

4. Území každého státu, na které se vztahuje tento protokol vzhledem k jeho ratifikaci nebo jeho přijetí tímto státem, a každé území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení učiněnému tímto státem podle tohoto článku, budou považována za různá území, pokud jde o odkazy na území státu učiněné v článcích 2 a 3.

Čl. 6

1. Vysoké smluvní strany budou považovat články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy budou plnit v souladu s tím.

2. Právo podat individuální stížnost přiznané prohlášením podle článku 25 Úmluvy nebo uznání obligatorní pravomoci Soudu prohlášením podle článku 46 Úmluvy lze ve vztahu k tomuto protokolu vykonávat, pokud dotčená Vysoká smluvní strana prohlásila, že uznává toto právo nebo že přijímá tuto jurisdikci, jenom pokud jde o všechny nebo některé z článků 1 až 4 protokolu.

Čl. 7

1. Tento protokol je otevřen k podpisu členům států Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu; podléhá ratifikaci současně s Úmluvou nebo po její ratifikaci. Vstoupí v platnost po uložení pěti ratifikačních listin. Pro každý stát, který jej podepsal a který jej bude ratifikovat později, vstoupí protokol v platnost ihned po uložení ratifikačních listin.

2. Ratifikační listiny budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy, který sdělí všem členům jména těch, kteří jej ratifikovali.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno ve Štrasburku 16. září 1963 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem státům, které Úmluvu podepsaly.

PROTOKOL Č. 6

k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod týkající se zrušení trestu smrti

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), berouce v úvahu, že vývoj, k němuž došlo v některých členských státech Rady Evropy, vyjadřuje všeobecnou tendenci ve prospěch zrušení trestu smrti, dohodly se na následujícím:

Čl. 1

Trest smrti se zrušuje. Nikdo nemůže být k takovému trestu odsouzen ani popraven.

Čl. 2

Stát může zákonem stanovit trest smrti za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby války; tento trest bude uložen pouze v případech, které předvídá zákon a v souladu s jeho ustanoveními. Stát sdělí generálnímu tajemníkovi Rady Evropy příslušná ustanovení tohoto zákona.

Čl. 3

Od ustanovení tohoto protokolu nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Čl. 4

K ustanovením tohoto protokolu není přípustná žádná výhrada podle článku 64 Úmluvy.

Čl. 5

1. Každý stát může při podpisu nebo uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo schválení, určit jed- nebo více území, na která se tento protokol bude vztahovat.

2. Každý stát může kdykoliv později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po přijetí takového prohlášení generálním tajemníkem.

3. Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců bude moci být odvoláno, pokud jde o kterékoliv území uvedené v tomto prohlášení sdělením zaslaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nabude účinnosti první den měsíce, který následuje po přijetí takového sdělení generálním tajemníkem.

Čl. 6

Členské státy považují články 1 až 5 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ustanovení Úmluvy se plní v souladu s tím.

Čl. 7

Tento protokol je otevřen k podpisu členům Rady Evropy, kteří podepsali Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nebude moci ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve ratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Čl. 8

1. Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po dni, kdy pět členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem v souladu s ustanovením článku 7.

2. Pro každý členský stát, který vyjádří dodatečně svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po datu uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení.

Čl. 9

Generální tajemník Rady Evropy sdělí členským státům Rady:

- a) každý podpis;
- b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení;
- c) datum vstupu tohoto protokolu v platnost podle jeho článků 5 a 8;
- d) jakýkoli jiný úkon, oznámení nebo sdělení týkající se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno v Štrasburku 28. dubna 1983 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy všem členským státům Rady Evropy.

PROTOKOL Č. 7
k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod

Členské státy Rady Evropy, které podepsaly tento protokol, rozhodnuty podniknout další opatření k zajištění kolektivního provádění určitých práv a svobod prostřednictvím Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě 4. listopadu 1950 (dále „Úmluva“), dohodly se na následujícím:

Čl. 1

1. Cizinec, který má povolen pobyt na území některého státu, může být vyhoštěn pouze na základě výkonu rozhodnutí přijatého v souladu se zákonem a musí mít možnost:

- a) uplatnit námitky proti svému vyhoštění;
- b) dát přezkoumat svůj případ;
- c) dát se zastupovat za tímto účelem před příslušným úřadem nebo před osobou nebo osobami tímto úřadem určenými.

2. Cizinec může být vyhoštěn před výkonem práv uvedených v odstavci 1 a), b) a c) tohoto článku, je-li takové vyhoštění nutné v zájmu veřejného pořádku nebo je odůvodněno zájmy národní bezpečnosti.

Čl. 2

1. Každý, koho soud uzná vinným z trestného činu, má právo dát přezkoumat výrok o vině nebo trestu soudem vyššího stupně. Výkon tohoto práva, včetně důvodů, pro něž může být vykonáno, stanoví zákon.

2. Z tohoto práva jsou přípustné výjimky v případech méně závažných trestných činů, které jako takové kvalifikuje zákon, nebo jestliže byla příslušná osoba souzena v prvním stupni nejvyšším soudem nebo byla uznána vinnou a odsouzena na základě odvolání proti osvobozujícímu rozsudku.

Čl. 3

Je-li konečný rozsudek v trestní věci později zrušen nebo je-li udělena milost, protože nová nebo nově odhalená skutečnost dokazuje, že došlo k justičnímu omylu, je osoba, na níž byl vykonán trest podle tohoto rozsudku, odškodněna podle zákona nebo praxe platných v příslušném státu, pokud se neprokáže, že k včasnému odhalení neznámé skutečnosti nedošlo úplně nebo částečně vinou této osoby.

Čl. 4

1. Nikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem podle zákona a trestního řádu tohoto státu.

2. Ustanovení předchozího odstavce nejsou na překážku obnově řízení podle zákona a trestního řádu příslušného státu, jestliže nové nebo nově odhalené skutečnosti nebo podstatná vada v předešlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

3. Od tohoto článku nelze odstoupit podle článku 15 Úmluvy.

Čl. 5

Při uzavírání manželství, za jeho trvání a při rozvodu mají manželé rovná práva a povinnosti občansko-právní povahy mezi sebou a ve vztazích ke svým dětem. Tento článek nebrání státům přijmout opatření, jež jsou nezbytná v zájmu dětí.

Čl. 6

1. Každý stát může při podpisu nebo uložení ratifikačních listin, listin o přijetí nebo schválení, určit jednoho nebo více území, na něž se tento protokol bude vztahovat, přičemž určí rozsah, v jakém se zavazuje plnit ustanovení protokolu na tomto nebo na těchto územích.

2. Každý stát může kdykoli později prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit provádění tohoto protokolu na kterékoli jiné území uvedené v tomto prohlášení. Protokol vstoupí ve vztahu k tomuto území v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel prohlášení.

3. Každé prohlášení učiněné podle obou předchozích odstavců může být odvoláno nebo pozměněno, pokud jde o kterékoli území uvedené v tomto prohlášení, sdělením zaslaným generálnímu tajemníkovi. Odvolání nebo změna nabude účinnosti první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne, kdy generální tajemník obdržel oznámení.

4. Prohlášení učiněné podle tohoto článku bude považováno za učiněné podle odstavce 1 článku 63 Úmluvy.

5. Území každého státu, na něž se tento protokol vztahuje na základě ratifikace, přijetí nebo schválení tímto státem, a každé z území, na něž se protokol vztahuje vzhledem k prohlášení, které tento stát podle tohoto článku učinil, mohou být považována za různá území, pokud jde o odkaz na území státu učiněný v článku 1.

Čl. 7

1. Členské státy považují články 1 až 6 tohoto protokolu za dodatkové články k Úmluvě a všechna ostatní ustanovení Úmluvy se provádějí v souladu s tím.

2. Právo podat individuální stížnost přiznané prohlášením podle článku 25 Úmluvy nebo přijetím obligatorní pravomoci Soudu prohlášením podle článku 46 Úmluvy lze ve vztahu k tomuto protokolu vykonávat, prohlásí-li dotčený stát, že uznává toto právo nebo přijímá obligatorní pravomoc, pokud jde o články 1 až 5 tohoto protokolu.

Čl. 8

Tento protokol je otevřen k podpisu členskými státními Rady Evropy, které podepsaly Úmluvu. Podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Členský stát Rady Evropy nemůže ratifikovat, přijmout nebo schválit tento protokol, aniž by zároveň nebo dříve ratifikoval Úmluvu. Ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.

Čl. 9

1. Tento protokol vstoupí v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty od data, kdy sedm členských států Rady Evropy vyjádří svůj souhlas být vázán protokolem podle ustanovení článku 8.

2. Pro každý členský stát, který vyjádří dodatečně svůj souhlas být vázán protokolem, vstoupí tento protokol v platnost první den měsíce, který následuje po uplynutí dvouměsíční lhůty ode dne uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení.

Čl. 10

Generální tajemník Rady Evropy oznámí členským státními Rady:

- a) každý podpis;
- b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení;
- c) datum vstupu tohoto protokolu v platnost v souladu s články 6 a 9;
- d) jakýkoli jiný úkon, oznámení nebo prohlášení týkající se tohoto protokolu.

Na důkaz toho podepsaní, kteří k tomu byli řádně zmocněni, podepsali tento protokol.

Dáno ve Štrasburku 22. listopadu 1984 ve francouzštině a angličtině, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, které bude uloženo v archivu Rady Evropy. Jeho ověřené kopie zašle generální tajemník Rady Evropy všem členským státními Rady Evropy.

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

15. června 1992

VĚC LÜDI

(Rozsudek ve věci Lüdi versus Švýcarsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, J. Cremona, F. Matscher, B. Walsh, A. Spielmann, S. K. Martens, A. N. Loizou, F. Bigi, L. Wildhaber a dále M.– A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po poradě Senátu, která se konala 27. ledna a 26. května 1992, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 8. března 1991 a vládou Švýcarské konfederace (dále jen „vláda“) 25. dubna 1991 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Švýcarsku (č. 12433/86), předložené Komisi podle článku 25 švýcarským státním příslušníkem, panem Ludwigem Lüdim, dne 30. září 1986. Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a prohlášení, jímž Švýcarsko uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46); žádost vlády se vztahovala k článkům 45, 47 a 48. Předmětem uvedeného požadavku a žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 § 1 a 3 (d) a článku 8.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (článek 30) a kterému předseda povolil používat německý jazyk (ust. 27 § 3).

3. Do ustaveného Senátu byla z moci úřední jmenována paní D. Bindschedler–Robertová, zvolená soudkyně švýcarské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). 22. března 1991 vylosoval pan F. Matscher za přítomnosti tajemníka Soudu pověřeného předsedou Senátu dalších sedm členů, a to pány J. Cremonu, J. Pinheira Farinhu, A. Spielmanna, S. K. Martense, I. Foighela, A. N. Loizou a F. Bigiho (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4). Pan F. Matscher jako náhradní soudce a pan L. Wildhaber jako zvolený soudce švýcarské národnosti poté nahradili pana Pinheira Farinhu a paní Bindschedler–Robertovou, kteří resignovali na činnost u tohoto Senátu. Náhradníci převzali jejich povinnosti před zahájením soudního jednání (ust. 2 § 3 a 22 § 1).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem vlády, delegátem Komise a právním zástupcem žadatele postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). Na základě toho byla tajemníkovi Soudu 23. srpna 1991 předána vyjádření žadatele a vlády. 28. října jej tajemník Komise informoval, že delegát Komise přednese své stanovisko při jednání.

5. 10. září 1991 Komise předložila některé dokumenty podle požadavku tajemníka Soudu, jenž jednal podle pokynů předsedy Senátu. 10. ledna 1992 byl pan Foighel, který se nemohl účastnit dalšího projednávání případu, nahrazen panem B. Walshem, náhradním soudcem (ust. 22 § 1 a 24 § 1).

6. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 22. ledna 1992. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za vládu:

O. Jacot-Guillarmod, podtajemník Spolkového ministerstva spravedlnosti, vedoucí odboru mezinárodních věcí – zástupce vlády, T. Maurer, prezident Hospodářského trestního soudu kantonu Bern, F. Schürmann, člen oddělení evropského práva a mezinárodních záležitostí Spolkového ministerstva spravedlnosti – poradci;

(b) za Komisi:

S. Trechsel – delegát;

(c) za žadatele:

P. Joset, advokát – právní zástupce, D. Krauss, profesor na Basilejské universitě – poradce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Jacot-Guillarmoda a pana Maurera za vládu, pana Trechsele za Komisi a pana Joseta a pana Krausse za žadatele, jakož i odpovědi na jejich otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

7. Pan Ludwig Lüdi, švýcarský státní příslušník, žije v Röschenz v kantonu Bern.

8. V roce 1983, během pobytu v Německu, byl obviněn z obchodování s drogami. 30. listopadu 1983 bylo na příkaz 16. trestního senátu stuttgartského oblastního soudu soudní řízení zastaveno v důsledku některých procesních problémů, včetně zásahu německého tajného agenta (V-Mann). Po odvolání kanceláře veřejného žalobce Spolkový soud (Bundesgerichtshof) zrušil tento příkaz 23. května 1984 a vrátil případ Oblastnímu soudu ve Stuttgartu. Tento soud odročil případ sine die na základě toho, že žadatel a jeho spoluobžalovaný, který byl na svobodě od 2. září 1983, se vrátili do Švýcarska.

A. Zásah skrytého policejního agenta a uvěznění žadatele

9. Německá policie informovala 15. března 1984 policii kantonu Bern o tom, že žadatel požádal krajana, se kterým se seznámil ve vazbě, o 200 000 švýcarských franků, aby mohl ve Švýcarsku nakoupit přibližně 5 kg kokainu. Za účelem získání úplnějších informací o obchodu s drogami a možnosti jejich zabavení zahájil vyšetřující soudce Oblastního soudu v Laufenu (Amtsgericht) 15. března 1984 předběžné vyšetřování. Se souhlasem obžalovacího senátu Odvolacího soudu (Obergericht) kantonu Bern a podle článku 171b bernského trestního řádu (viz odstavec 26. níže) také přikázal, aby byly odposlouchávány žadatelovy telefonní hovory. 20. června vydal obžalovací senát povolení k prodloužení odposlechu až do 15. září 1984.

10. Kromě toho ještě policie v Laufenu a speciální protidrogová jednotka rozhodla, aby se policejní příslušník bernské kantonální policie ve služebním poměru pod smyšleným jménem Toni vydával za potenciálního kupce kokainu. Jednali s pověřením kantonálního policejního ředitelství a uvědomili o svém plánu vyšetřujícího soudce Oblastního soudu v Laufenu.

11. Podle tvrzení vlády Toni absolvoval 12. a 13. prosince 1978 kurs pro kantonální policejní úředníky, kteří odpovídají za boj proti obchodu s drogami. Cílem kursu bylo upozornit je, v jakých mezích se mohou jejich tajné činnosti pohybovat, a dále na příslušná ustanovení zákona. Krátce před zahájením akce v tomto případě byl Toni svým nadřízeným upozorněn na hranice, které nesmí překročit.

12. Žadatel se setkal s Tonim 19. a 21. března, 15. května a 5. a 14. června 1984, vždy na podnět posledně jmenovaného, jelikož žadatel neznal jeho skutečnou totožnost, adresu nebo telefonní číslo.

13. Žadatel byl uvězněn 1. srpna 1984 a obviněn z nezákonného obchodování s drogami. Vyšetřující soudce Oblastního soudu v Laufenu ukončil telefonické odposlouchávání téhož dne. Dopisem z 22. srpna 1984 informoval žadatele o tom, že dal příkaz k odposlechu telefonických hovorů, prováděnému od 15. března do 2. červ-

na 1984. Toni uvedl, že pan Lüdi slíbil, že mu jako prostředníkovi prodá 2 kg kokainu v hodnotě 200 000 švýcarských franků, a že si vypůjčil 22 000 švýcarských franků od třetí osoby na nákup kokainu nebo jiných narkotik.

14. Dne 3. srpna 1984 provedla policie u žadatele domovní prohlídku a našla na mnoha předmětech stopy kokainu a hašiše.

15. Vyšetřující soudce Oblastního soudu v Laufenu nařídil 5. září 1984, aby byl žadatel propuštěn na základě toho, že „dotyčný učinil rozsáhlá doznání ohledně podstatných částí vyšetřování a že již dále nehrozí nebezpečí koluze nebo útěku.“ Bernská policie na základě výsledků předběžného vyšetřování podala 25. října 1984 trestní oznámení.

B. Soudní jednání před Oblastním soudem v Laufenu

16. Oblastní soud v Laufenu shledal 4. června 1985 žadatele vinným ze sedmi trestných činů proti Spolkovému zákonu o drogách a odsoudil jej k 3 letům vězení. Aby byla zachována anonymita tajného policejního agenta, soud se rozhodl nazývat jej svědkem obžaloby; bral v úvahu, že záznamy telefonního odposlechu a zprávy tajného agenta zcela jasně prokazují, že i bez zásahu agenta měl pan Lüdi v úmyslu fungovat jako prostředník při dodání velkého množství narkotik.

C. Soudní řízení před odvolacím soudem v Bernu

17. Pan Lüdi se odvolal proti obvinění u dvou ze sedmi trestných činů, a sice pokusu o dodávku kokainu Tonimu a z pokusu o nákup kokainu nebo jiné drogy pomocí půjčky, kterou si vyjednal.

18. 24. října 1985 Odvolací soud v Bernu (první senát) potvrdil rozsudek ze 4. června 1985 (viz odstavec 16. výše). Odvolací soud také nepředvolal tajného policejního agenta. Soud konstatoval, že důkazy uváděné před soudním tribunálem v zásadě potvrzují obsah Toniho zprávy, především co se týče celkového průběhu události. Bylo zcela jasně prokázáno, že žadatel – což sám nepopíral – musel vynaložit velké úsilí, aby mohl Tonimu dodat 2 kg kokainu. Žadatel musel kontaktovat M. a poté B., cestovat do Ticina a Itálie a zorganizovat schůzku mezi Tonim a případným dodavatelem. Zpočátku žadatel tyto skutečnosti popíral, pak se však rozhodl připustit všechna tato fakta, která také zčásti vyplývala z odposlechu jeho telefonních hovorů a prohlášení M. Je třeba vzít za prokázané, že vše začalo tak, že pan Lüdi byl první, kdo mluvil se S. o nákupu kokainu; to S. mimo jiné potvrdil, ačkoliv do jisté míry změnil své původní svědectví v tomto bodě. Soud se poté zabýval námitkou žadatele, že část 23 oddíl 2 Spolkového zákona o drogách se na činy Toniho nevztahuje. Soud prohlásil, že pouhý fakt, že žadatel plánoval rozsáhlý obchod s kokainem ještě před svým prvním kontaktem s tajným policejním agentem, je porušením části 19 uvedeného zákona. Konečně též podrobné zprávy z telefonního odposlechu prokazují zcela jednoznačně, že se pan Lüdi vytrvale (beharrlich) a ze své vlastní iniciativy pokoušel pokračovat v obchodu s drogami a že za tímto účelem měl v úmyslu do celé záležitosti angažovat Toniho jako „bankéře“, jelikož sám neměl k dispozici potřebné finanční prostředky.

D. Odvolání ke Spolkovému soudu

19. Pan Lüdi poté podal veřejnoprávní odvolání a žádost o prohlášení neplatnosti ke Spolkovému soudu (Bundesgericht).

20. V odvolání tvrdil, že bylo narušeno právo na respektování jeho soukromého života, což je neslučitelné s článkem 8 Úmluvy. Nejprve argumentoval, že odposlouchávání jeho telefonních hovorů nebylo v „souladu se zákonem“ a nemělo oprávnění podle § 2, jelikož byl podezříván z pouhého úmyslu spáchat trestný čin. Za druhé vznesl stížnost proti zásahu tajného policejního agenta, o kterém tvrdil, že jeho úmyslem bylo navádět jej k účasti na obchodu s drogami. Dále tvrdil, že telefonní odposlech nelze použít jako důkaz a že pouhé čtení zpráv agenta, aniž by tento agent byl předvolán jako svědek, ohrozilo výkon práv obhajoby, což je porušením článku 6.

21. Spolkový soud zamítl veřejnoprávní odvolání 8. dubna 1986 s uvedením následujících důvodů:

(a) Veřejnoprávní odvolání vznáší dvě námítky vůči příkazu dozoru nad telefonními hovory. Za prvé argumentuje tím, že ve stádiu všeobecného vyšetřování policií byl nařízen odposlech telefonu, aniž by se v tomto stádiu na to vztahovala zákonná ustanovení; předběžné vyšetřování bylo zahájeno pouze z důvodu podezření. Za druhé si žadatel stěžuje, že bernský trestní řád neumožňuje preventivní odposlech telefonu a že tento případ se nevztahoval na vyšetřování trestného činu, který byl spáchán, nýbrž se jednalo o zjišťování trestného činu, ke kterému má teprve dojít.

(b) Podle článku 171b bernského trestního řádu (StrV) může vyšetřující soudce nařídít dohled nad poštovním, telefonním a telegrafním spojením podezřelého, „jestliže závažnost trestného činu nebo okolnosti zvláštního zřetele hodné ospravedlňují takový zásah, anebo je vyšetřován trestný čin spáchaný prostřednictvím telefonu.“ Není sporu, že tento případ telefonního dohledu byl nařízen příslušným orgánem a že byla dodržena procesní ustanovení článku 171c StrV. To, že dozor nad telefonními hovory v počáteční fázi vyšetřování je vyloučen kantonálním právem, nevyplývá ani z trestního řádu a ani nebyl odsouhlasen odvolatelem. V závislosti na okolnostech je odposlech telefonu často opodstatněn právě na počátku vyšetřování. Z tohoto hlediska nelze jakkoli dovozovat, zda příkaz napadný stížností mohl porušit ústavu, nebo zda byl vydán v souladu se soudním výkladem kantonálního práva.

(c) Není třeba zde zkoumat, zda podle znění článku 171b StrV telefonní dozor a další opatření zde upravená mají být striktně omezena na vyšetřování již spáchaných trestných činů, což by vylučovalo možnost preventivního dozoru tam, kde teprve existuje vážné podezření, že má dojít ke spáchání trestných činů. Podle § 6 oddíl 19 pododdíl 1 zákona o drogách (Betäubungsmittelgesetz) osoba, která učiní kroky směřující k účastenství na obchodu s drogami, jejich přepravě nebo skladování, již tímto spáchala trestný čin. Lidé již svým chováním podle zpráv z Německa, především svým pátráním po zdroji finančních prostředků pro uskutečnění obchodu s kokainem, podnikl výše uvedené kroky, které v tomto případě naplňují znaky trestného činu, a příkaz k telefonickému dozoru se nevztahoval pouze na odhalení plánovaného zločinu, ale také na vyšetření trestných činů, které byly již spáchány. Kromě toho lze vykládat článek 171b StrV za použití analogie jako právní základ též pro preventivní opatření, jestliže je zásah odůvodněn vážností nebo zvláštní povahou trestného činu, jenž je předvídan. Odposlech telefonu byl v tomto případě příkázán na základě podezření z vážného trestného činu, což rozhodně nebylo zneužitím práva.

3 (a) Užití tzv. tajného agenta není výslovně upraveno švýcarským trestním řádem, ale převládá názor, že je to v zásadě možné, pokud zvláštní povaha trestných činů může odůvodnit tajné vyšetřování a tajný agent zjišťuje trestnou činnost převážně pasivním způsobem bez toho, že by použil vlastního vlivu na ochotu spáchat trestný čin nebo trestní jednání podněcoval... Spolková legislativa v oddíle 23, pododdíl 2 zákona o drogách výslovně připouští možnost použití tajného agenta při trestním vyšetřování v oblasti obchodu s drogami.

(b) Ve... veřejnoprávním odvolání se přípustnost tajného vyšetřování v mezích zákona v zásadě a principiálně nepopírá, ale existuje názor, že použití tajného agenta představuje závažný zásah do soukromého života a osobní svobody dotyčné osoby, a takový zásah je možný v zájmu státu a na základě zákona jen tehdy, jestliže vychází z dostatečně přesné právní úpravy... Takový požadavek právní úpravy použití tajného agenta dosud nebyl diskutován ani ve švýcarské judikatuře, ani v právní literatuře, ale ani výslovně uznán jako překážka z hlediska závaznosti zákona. To by znamenalo rozšíření zákonných důvodů pro právní úpravu telefonního odposlechu a podobných vyšetřovacích opatření. Zatímco donucovací prostředky v průběhu trestního řízení (jako je např. uvěznění, domovní prohlídka, atd.) představují jasný zásah do svobody dotyčné osoby a jejich právem chráněných zájmů, použití dozoru nad telefonním, poštovním a telegrafním stykem bez vědomí dotyčné osoby vytváří rozpor mezi zájmy vyšetřování trestného činu a zákonnou ochranou soukromí osoby; použití tajného agenta je problematické v několika různých rovinách: osobní svoboda dotyčné osoby není omezena, ani tato

osoba nemusí strpět jiná donucovací opatření, ale přichází do kontaktu s jí neznámým společníkem, se kterým by nevstoupila do styku, kdyby věděla, že je činný v trestním vyšetřování. Nelze nic namítat proti použití tajného agenta v případech, kdy pomocí svých kontaktů zjistí trestné jednání, k němuž by bylo došlo stejným nebo obdobným způsobem i bez jeho zásahu. Na druhé straně není přípustné, aby tajný agent převzal iniciativu, jako tomu bylo v tomto případě, a vyprovokoval trestné jednání, ke kterému by jinak vůbec nedošlo; vyšetřovací orgány nesmějí podněcovat trestnou činnost jen proto, aby mohly vyšetřovat pachatele, jejichž pravděpodobná, ale latentní připravenost spáchat zločin by se zřejmě jinak neprojevila. Jestliže tajný agent, aniž by přímo podněcoval nebo naváděl k trestné činnosti, podporuje trestnou činnost dotyčné osoby takovým způsobem, že se lze domnívat, že by byla méně rozsáhlá a závažná bez jeho účasti, je třeba brát tuto okolnost v úvahu při hodnocení trestného činu. Tajné vyšetřování nezasahuje do základních práv chráněných spolkovou ústavou (nebo evropskou Úmluvou). Dotyčná osoba jedná svobodně, co se týče jejího rozhodování a chování vůči tajnému agentu; je však uváděna v omyl ohledně totožnosti svého partnera a jeho spojení s policií. Pachatelovi není ústavním právem poskytována ochrana proti tomu, aby byl jemu neznámým policejním úředníkem sledován v průběhu svého nezákonného jednání. Žádná ochrana zločince před tajným vyšetřováním nevyplývá ani z evropské Úmluvy (článek 8). Je na zákonodárci, aby posoudil, zda vyšetřovací metody tajného agenta mají být upraveny zákonem z důvodu nebezpečí zneužití a zda psané právo je způsobilé odvrátit nebezpečí zneužití lépe, než současná úprava v precedenčním právu. Podle současné platné ústavy a zákonů je použití tajného agenta přípustné v mezích stanovených základními principy zákonů, aniž by bylo nutno výslovně definovat oporu v zákoně. K dispozici jsou i další vyšetřovací metody, například stálý dohled nad podezřelým, který může vážně ovlivnit jeho soukromý život a vést ke zjištěním, která jsou nepřijemná pro dotyčnou osobu, aniž by vůbec bylo třeba zvažovat nutnost zákonné úpravy takových opatření.

(c) Nestanoví-li tedy zákon, aby užití tajného agenta bylo upraveno zákonem, není třeba při neexistenci odpovídajících ustanovení kantonálního procesního práva zkoumat, zda oddíl 23 pododdíl 2 zákona o drogách může být považován za dostatečný zákonný podklad. Znění paragrafu vyjadřuje, že to není ustanovení trestního práva procesního, ale trestního práva hmotného, které zde není předmětem rozboru, vzhledem k tomu, že okolnosti, za kterých jedná tajný agent a které mají objektivně prvky trestného činu, vylučují trestnost.

4. Činnost skrytého agenta Toniho nepřekročila hranice výše popsaného tajného vyšetřování v právním státě.

(a) Vyšetřování podezřelého z trestného činu obchodování s drogami je často vzhledem k povaze takového činu možné pouze pomocí tajného agenta. Právě v této oblasti se tato metoda zdá být nezbytná a efektivní. ... Jestliže se objevila zpráva o určitém podezření, že odvolatel zamýšlel provést velký obchod s kokainem, použití příslušníka policie, vydávajícího se za kupce, bylo přiměřené. To se netýkalo soudního výkladu kantonálního procesního práva, ani nedošlo k porušení základních lidských práv chráněných evropskou Úmluvou.

(b) Na základě prohlášení učiněných různými stranami a zhodnocení důkazů přiměřeným a nesporným způsobem níže uvedený soud shledal, že se Lüdi nejprve zmínil o obchodu s kokainem Schneiderovi a poté sponzánně nabídl zboží zainteresované straně – Tonimu. Ačkoliv potom to byl vždy Toni, kdo kontaktoval Lüdiho, aby zjistil, jak celá záležitost pokročila, nevyplývá z toho, že žadatel nechtěl spáchat trestný čin. Lüdi sám o své vůli vešel ve styk s možnými dodavateli a také se pokusil na jiném místě obstarat peníze na obchod s drogou. Jelikož neměl telefonní číslo na Toniho, musel tedy čekat, až mu zavolá. Podstatné je, že Toni nejednal jako iniciátor, nýbrž předstíraje roli kupujícího pouze umožnil vyšetřit činnost žadatele, která měla za cíl uskutečnit významný obchod s kokainem.

5. Odvolání konečně rozsáhle namítá, že není možné přihlížet přímo ani nepřímo k tvrzení tajného agenta Tonih, protože nebyl předvolán a vyslechnut jako svědek... Jestliže připustíme, že použití tajného agenta je oprávněné ve veřejném zájmu pro co možná neefektivnější způsob boje proti obchodu s drogami, vyplývá z toho, že totožnost a vyšetřovací metody takových agentů nelze jednoduše prozrazovat v trestním řízení, jelikož by to pravděpodobně znemožnilo jejich další plošné použití. Zachování utajení tajných agentů samo o sobě neporušuje zásady trestního řízení nebo ústavních práv. Je záležitostí soudu, aby důkazy posoudil a rozhodl, jakou váhu lze přikládat v tomto konkrétním případě písemné výpovědi tajného agenta, který nepředstoupil před soud za situace, kdy jsou zpochybňovány právně rozhodné skutečnosti. Tvrzení, že žadatel učinil přípravné kroky, které zakládají skutkovou podstatu trestného činu, byla prokázána výsledkem telefonního odposlechu, vlastním prohlášením žadatele a dalších dotčených osob. Jestliže níže uvedený soud přičítal tajnému policejnímu agentu poněkud méně aktivní úlohu, než jakou uváděl žadatel ve výčtu faktů, nešlo o sporný výklad, nýbrž o obhajitelné hodnocení důkazů. (Annuaire suisse de droit international, 1987, str. 229–230 a 232–234)

22. Naproti tomu v rozsudku z téhož dne kasační oddělení Spolkového soudu vyhovělo žádosti o vyslovení neplatnosti. Soud prohlásil, že Oblastní soud v Laufenu při obžalování žadatele nevezl dostatečně v úvahu vliv činnosti tajného agenta na jeho jednání, a Odvolací soud v Bernu se nezmínil o výsledku soudního řízení vedeného vůči stěžovateli v Německu ani o skutečnosti, že dosud nemá záznam v trestním rejstříku. Spolkový soud vrátil případ Odvolacímu soudu v Bernu.

23. Dne 19. února 1987 první senát tohoto soudu snížil trest na 18 měsíců vězení s podmíněným odkladem na tři roky. Také přikázal, aby pokračovalo ambulantní léčení, které pan Lüdi zahájil během své vazby. Jako důvod svého rozhodnutí uvedl závažnost Tonihova zásahu a psychiatrickou zprávu, konstatující, že žadatel byl v době páčání trestné činnosti pod vlivem kokainu, a tudíž byl za tyto činy jen částečně odpovědný.

II. Příslušné domácí právo

A. Spolkový zákon o drogách z 3. října 1951

24. Zákon o drogách v oddílech 19 a 23 uvádí:

Oddíl 19

1. Kdo protizákonně pěstuje rostliny obsahující alkaloidy nebo konopí, za účelem obstarání si drog, kdo nezákonně vyrábí, extrahuje, přeměňuje nebo zpracovává drogy, kdo je nezákonně skladuje, rozesílá, přepravuje, dováží nebo vyvází nebo pronáší transitsním prostorem, kdo je nezákonně nabízí, distribuuje, prodává, obchoduje s nimi, obstarává je, předepisuje, uvádí na trh nebo převádí, kdo je nezákonně vlastní, drží, kupuje nebo je získává jiným způsobem, kdo podniká kroky k činům s tímto úmyslem, kdo financuje nezákonný obchod s drogami nebo slouží jako prostředník pro takové financování a kdo veřejně navádí ke konzumaci drog nebo veřejně oznamuje možnost získání či konzumace drog, bude potrestán, pokud tak činí úmyslně, vězením nebo pokutou. V závažných případech bude trest vězení nejméně jeden rok a může být uložen spolu s pokutou až ve výši jednoho milionu franků.

2. Příklad je zvláště závažný, jestliže osoba, která spáchala tento trestný čin:

(a) ví nebo si musí být vědoma, že trestný čin se týká takového množství drog, které může ohrozit zdraví velkého počtu lidí;

(b) je činná jako člen skupiny, vytvořené za účelem nezákonného obchodu s drogami;

(c) získá velký prospěch nebo výrazný zisk provozováním obchodu s drogami.

1. Jestliže veřejný činitel, odpovědný za dodržování zákona, úmyslně spáchá trestný čin podle oddílů 19 a 22, trest se příslušně zvyšuje.

2. Veřejný činitel, který za účelem vyšetřování osobně nebo prostřednictvím jiného přijme nabídku drogy, nebo osobně či prostřednictvím jiného bude mít drogy v držení, nebude potrestán, i když neodhalí svou totožnost a postavení.

Prohlášení Spolkové rady Spolkovému parlamentu z 9. května 1973, vztahující se k dodatku Spolkového zákona o drogách (a zejména uvedení oddílu 23 dodatku):

Dodatek uvedený na konci rozsudku má za cíl poskytnout soudu více volnosti k vynesení rozsudku, zda policejní úředník, odpovědný za dodržování zákona o drogách, úmyslně poruší tento zákon. Cílem navrhovaných ustanovení je, jak vyplývá ze současného oddílu 23, umožnit policejní vyšetřování ve zvláště složitých oblastech. Je otázkou, jak umožnit policii přístup do prostředí překupníků a prodejců, aniž by byla vystavena kritice za to, že podněcuje páchání trestné činnosti nebo ji dokonce sama páchá. Nelegální obchod s drogami je často uváděn jako typický příklad dobře organizovaných mezinárodních gangů, z nichž některé byly zlikvidovány teprve v posledních měsících. Policie musí být vybavena adekvátními prostředky pro zvýšení efektivity její kampaně proti skupinám obchodníků s drogami, jak to požaduje Rada Evropy. Ustanovení § 32 trestního zákoníku (úřední povinnost) nedostačuje pro odůvodnění takových akcí. Musejí se opírat o zákonnou úpravu v každém jednotlivém případě (viz prof. Max Waiblinger, no. 1204, Fiches juridiques suisses, faits justificatifs).

25. Vláda uvedla, že oddíl 23 pododdíl 2 podle názoru kantonálních soudů a Spolkového soudu připouští pouze pasivní postoj ze strany tajných agentů, kteří nesou nebezpečí trestní odpovědnosti, jestliže trestnou činnost sami iniciují nebo k ní navádějí. Mimoto použití takových agentů může být nařízeno jen v závažných případech organizovaného zločinu ve spojitosti s obchodem s drogami. Spolkový soud rozhodl, že dotčený článek vyplývá z těch ustanovení kantonálního práva, která s ním mohou být v rozporu: ... účelem oddílu 23 pododdílu 2 zákona o drogách není úprava procesních otázek, které odvolatel napadá; stačí, aby kantonální legislativa zahrnovala anonymitu, kterou spolkové zákonodárství – o jehož účelu zde není pochyb, se zřetelem k výňatkům z parlamentních „travaux préparatoires“, citovaných kantonálními úřady – zamýšlelo poskytnout na ochranu lidem stíhajících obchodníky s drogami. Anonymita, zamýšlená zákonodárcem, má jen jediný účel: umožnit vyšetřovateli pokračovat v jeho práci i následně po uvěznění osoby nebo osob, které odhalil, a umožnit mu rozpracování několika případů najednou tak, aby dokončení jednoho z nich neukončilo jeho činnost v případech dalších. Jestliže je vyšetřování skončeno, policejní úředník musí odhalit svou totožnost a vysvětlit podrobnosti role, kterou hrál. Je zřejmé, že bude muset upustit od jakékoliv další práce, jelikož jeho krycí legenda se v kruzích obchodníků s drogami rozpadla. Z tohoto důvodu je dodržování §§ 58 a 59 kantonálního trestního řádu v rozporu s oddílem 23 pododdíl 2 zákona o drogách... (rozsudek kasačního trestního soudu z 5. června 1986)

B. Bernský trestní řád

26. Bernský trestní řád obsahuje ustanovení pro různá vyšetřovací opatření:

Článek 171b

Vyšetřující soudce může nařídit dozor nad poštovním, telefonním a telegrafním stykem podezřelého a zabavovat jeho korespondenci, jestliže trestný čin, jehož závažnost nebo zvláštní charakter opravňuje k zásahu, nebo jestliže je vyšetřován trestný čin spáchaný prostřednictvím telefonu.

1. Vyšetřující soudce je povinen během 24 hodin po svém rozhodnutí předložit trestnímu senátu ke schválení kopii svého příkazu se spisem případu a stručným výčtem důvodů.

2. Příkaz zůstane v platnosti nejdéle 3 měsíce; vyšetřující soudce jej může prodloužit maximálně o tři měsíce. Příkaz k prodloužení je nutno předložit trestnímu senátu ke schválení společně se spisem případu a uvedením důvodů deset dnů před uplynutím lhůty.

3. Vyšetřující soudce je povinen ukončit dozor, jakmile pominou jeho důvody nebo uplyne lhůta, nebo jestliže je odvolán příkaz.

C. Švýcarský trestní zákoník

27. Články 24 a 32 švýcarského trestního zákoníku uvádějí:

Článek 24

1. Kdo úmyslně přiměje jinou osobu ke spáchání trestného činu, pokud k jeho spáchání skutečně dojde, bude potrestán stejným trestem jako osoba, která jej spáchala.

2. Kdo se pokusí přimět jinou osobu ke spáchání závažného trestného činu, bude potrestán trestem stanoveným za pokus o spáchání takového trestného činu.

Článek 32

Čin, který je uložen zákonem nebo úřední osobou nebo profesní povinností, nebo který je dle zákona přípustný nebo nepodléhá trestu, není považován za trestný čin.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

28. Pan Lüdi podal žádost ke Komisi 30. září 1986. Stěžoval si na odposlouchávání telefonních hovorů kombinované s manipulací ze strany tajného policejního agenta; prohlásil, že toto jednání porušilo jeho právo na ochranu soukromí (článek 8). Také tvrdil, že jeho obvinění se zakládají výhradně na zprávách sestavených zmíněným agentem, který nebyl předvolán k výpovědi jako svědek; tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces (článek 6 § 1) a též bylo porušeno jeho právo prověřit nebo nechat prověřit svědectví vůči němu vznesené (článek 6 § 3 /d/).

29. Dne 10. května 1990 Komise prohlásila žádost (č. 12433/86) za přípustnou. Ve své zprávě, datované dnem 6. prosince 1990 (článek 31), vyjádřila stanovisko, že došlo k porušení článku 8 (10 hlasů ku 4) a § 3 (d) ve spojení s § 1 článku 6 (13 hlasů k 1). Úplné znění textu stanoviska Komise a dvou odlišných stanovisek je obsaženo ve zprávě, která je dodatkem tohoto rozsudku.

Konečný návrh vlády předložený Soudu

30. Vláda požádala Soud, aby rozhodl, že „v tomto soudním sporu, pokud by byl žadatel považován za oběť, nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy nebo § 3 (d) v souvislosti s § 1 článku 6.“

I. Předběžná námitka vlády

31. Vláda namítala, jak již jednou učinila před Komisí, že rozsudek Odvolacího soudu v Bernu z 19. února 1987 (viz odstavec 23. výše) měl za následek, že pan Lüdi nebyl dále považován za oběť podle článku 25 § 1. Rozsudek byl snižen na míru, kterou stěžovatel prostřednictvím svého právního zástupce pro sebe u soudu navrhoval.

32. Žadatel tuto námitku odmítl. Komise reagovala podobně; poznamenala, že rozhodnutí odvolacího soudu je založeno výhradně na potřebě vzít v úvahu zásah tajného policejního agenta a psychiatrickou zprávu, prokazující sníženou odpovědnost ze strany pana Lüdiho v době spáchání trestného činu (viz odstavec 23. výše).

33. Vzhledem ke shodnému precedenčnímu právu (viz poslední rozhodující precedens, rozsudek soudního sporu B. versus Francie z 26. března 1992, série A. č. 232–C, str. 45, 34–36) se Soud domnívá, že je v jeho pravomoci prošetřit námitku, přestože ohledně toho vyjádřila Komise ve svém hlavním návrhu své pochybnosti.

34. Výraz „oběť“ v kontextu článku 25 označuje osobu přímo poškozenou předmětným jednáním nebo jeho opomenutím, za porušení Úmluvy se chápe i případ, ve kterém nedojde ke vzniku škody; tato škoda je rozhodná jen v souvislosti s článkem 50. Zmírnění rozsudku v zásadě zbavuje takovou osobu jejího statutu oběti pouze tehdy, jestliže státní úřady, výslovně nebo implicitně, uznaly, že došlo k porušení Úmluvy, a poté za ně poskytlly zadostiučinění (viz rozsudek sporu Eckle versus Německo z 15. července 1982, série A, č. 51, str. 29–32, 64–70). To vyplývá z rozhodnutí švýcarských soudů, a zejména z rozhodnutí Spolkového soudu (viz odstavce 21. – 22. výše), kde byl žadatel přímo ovlivněn zásahem tajného policejního agenta a kde státní úřad rozhodně nepřipouští, že takový zásah představuje porušení, nýbrž výslovně rozhodl, že tento postup byl slučitelný se závazky vyplývajícími z Úmluvy. Námitka se tudíž zamítá.

II. Údajné porušení článku 8

35. Pan Lüdi vznesl stížnost na dvojnásobné porušení článku 8, jehož znění je následující:

1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. První porušení bylo způsobeno prodloužením nasazení tajného agenta Toniho, který využil osobního kontaktu založeného na podvodu, a to za účelem získání informací a ovlivnění jednání žadatele; druhé porušení vyplývá ze skutečnosti, že agent současně použil technická zařízení, aby si zjednal přístup do žadatelova domu, a nahrával hovory, které byly vyprovokovány lstí, a žadatel byl nespravedlivě obviněn z trestného činu. V každém případě došlo k zásahům do jeho práv na soukromý život a tyto zásahy byly neoprávněné, jelikož nebyly v souladu se zákonem.

36. Podle názoru Komise telefonní odposlech nebyl porušením Úmluvy. Avšak nasazení tajného agenta zásadně změnilo pasivní povahu operace, vnášejíc do telefonního odposlechu nový prvek; odposlouchávané hovory vyplývaly ze vztahu, který navázal tajný agent s podezřelým. Tím zde došlo k dalšímu zásahu do soukromého života pana Lüdiho, vyžadujícímu samostatné posouzení z hlediska § 2 článku 8. Shrnutí – Toniho jednání se neopíralo o dostatečný právní základ podle platných právních předpisů.

37. Vláda kritizovala tento přístup. Podle jejího názoru bylo nezbytné nejprve prošetřit samu přípustnost použití tajného agenta a potom zkoumat, zda použití telefonického odposlechu navíc k předchozímu mělo za účel způsobit neslučitelnost použití tajného agenta – jinak legitimní ex hypothesi – s požadavky článku 8.

38. Soud shledal, že při zahájení předběžného vyšetřování proti žadateli ze dne 15. března 1984 vyšetřující soudce Oblastního soudu v Laufenau nařídil také odposlouchávání jeho telefonních hovorů. Trestní senát Odvolacího soudu kantonu Bern schválil tato opatření a později povolil jejich rozšíření (viz odstavec 9. výše).

39. Není pochyb o tom, že telefonní odposlech byl zásahem do soukromého života a korespondence pana Lüdiho. Takový zásah nezakládá porušení Úmluvy, jestliže je v souladu s požadavky § 2 článku 8. V tomto bodě je Soud zajedno s Komisí. Dotyčná opatření se zakládala na článku 171b a 171c bernského trestního řádu, který, jak shledal Spolkový soud (viz odstavec 21. výše), se používá pouze ve stádiu předběžného vyšetřování, kdy se lze oprávněně domnívat, že zde teprve dojde ke spáchání trestného činu. Mimo jiné to je otázka prevence zločinnosti a Soud nemá pochyby o její nezbytnosti v demokratické společnosti.

40. Na druhé straně Soud je zajedno s vládou, že v tomto případě použití tajného agenta nenarušilo samo o sobě nebo v kombinaci s telefonním odposlechem soukromý život ve významu článku 8. Toniho akce se odehrávaly v souvislosti s prodejem 5 kg kokainu. Kantonální úřady, varované německou policií, vybraly příslušníka policie ve služebním poměru, aby pronikl do předpokládané rozsáhlé sítě obchodníků s drogami, kteří chtěli dát do oběhu ve Švýcarsku tak velké množství drog. Cílem operace bylo zatčení obchodníků při předávání drog. Toni poté kontaktoval žadatele, který prohlásil, že je připraven prodat mu 2 kg kokainu v hodnotě 200 000 švýcarských franků (viz odstavec 9. a 13. výše). Pan Lüdi si tudíž musel být od toho okamžiku vědom, že se účastní činu, trestného podle článku 19 zákona o drogách, a že v důsledku toho podstupuje riziko setkání s tajným policejním agentem, jehož úkolem bude odhalit jej.

41. Stručně řečeno – nedošlo k porušení článku 8.

III. Údajné porušení článku 6 § 1 a § 3 (d)

42. Pan Lüdi si stěžoval, že jeho soudní proces neproběhl řádně. Vycházel z § 1 a § 3 (d) článku 6:

1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla... veřejně... projednána nezávislým a nestranným soudem...

3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

d) vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslechu svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako u svědků proti sobě. Žadatel tvrdil, že jeho obvinění se zakládalo především na zprávě tajného agenta a záznamech jeho telefonních hovorů s agentem, ačkoliv v žádném stádiu soudního řízení neměl příležitost jej vyslyšet nebo jej nechat vyslechnout. Zamítnutím výslechu Toniho jako svědka švýcarské soudy zbavily žadatele možnosti vysvětlit, do jaké míry Toniho činnost ovlivňovala a určovala jeho chování, a výslech, který byl podle Spolkového soudu (viz odstavec 21. výše) nesporně velmi významný, byl předmětem sporu. Nepředvolání Toniho zabránilo soudu utvořit si vlastní názor o jeho důvěryhodnosti.

43. Přípustnost důkazu se v první řadě řídí ustanoveními domácího práva a je obecným pravidlem, že důkazy jim předložené vnitrostátní soudy zhodnotí. Úkolem soudu je zjistit, zda soudní řízení jako celek, včetně způsobu, jakým byly důkazy předkládány, bylo spravedlivé (viz poslední precedens, rozsudek soudního sporu Vidal versus Belgie z 22. dubna 1992, série A, č. 235-B, str. 32–33, § 33). Požadavky § 3 článku 6 představují

zvláštní aspekty práva na řádný soudní proces zaručený I a Soud prošetří stížnost z hlediska spojitosti obou těchto ustanovení.

44. Ačkoliv Toni nepodal svědectví u soudu osobně, musí být pro účely článku 6 § 3 (d) považován za svědka, což je výraz, kterým se označuje nezávislý výklad (stejný rozsudek str. 32–33, § 33).

45. Vláda kladla důraz na dvě skutečnosti. Za prvé – obvinění žadatele se nezakládalo v rozhodující míře na zprávách Toniho, jelikož příslušné soudy se opíraly především o přiznání samotného žadatele a výpovědi spoluobviněných. Za druhé, v zájmu zachování anonymity tajného policejního agenta se vycházelo z nutnosti pokračovat v infiltrační práci obchodníků s drogami a z potřeby chránit totožnost informátorů.

46. Podle názoru Komise, se kterým Soud souhlasí, pan Lüdi poprvé přiznal svou vinu poté, co mu byly ukázány záznamy jeho telefonních odposlechů, a byl tak během soudního řízení zbaven možnosti je překontrolovat nebo je zpochybnit.

47. Soud dále poznamenává, že zatímco švýcarské soudy nevydaly svá rozhodnutí pouze na základě Toniho písemného svědectví, tato svědectví hrála roli při shromažďování důkazů vedoucích k žadatelově obvinění. Podle příslušného soudního precedenčního práva všechny důkazy musejí být obvykle předloženy v přítomnosti obžalovaného při veřejném výslechu, s možností jejich vyvrácení. Z této zásady existují výjimky, avšak nesmějí porušit práva obhajoby; obecným pravidlem je § 3 (d) a § 1 článku 6, které vyžadují, aby obžalovanému byla dána adekvátní a řádná možnost vznášet námitky a klást otázky svědkovi, svědčícímu proti němu, ať již okamžitě při jeho výpovědi nebo později (viz rozsudek soudního sporu *Asch versus Rakousko* z 26. dubna 1991, série A, č. 203, str. 10, 27).

48. Oblastní soud v Laufenu a Odvolací soud v Bernu odmítly předvolat tajného agenta Toniho za svědka z důvodu zachování jeho anonymity (viz odstavce 16. a 18. výše). Spolkový soud potvrdil, že totožnost a vyšetřovací metody těchto agentů se nemají v trestním řízení snadno odkrývat (viz odstavec 21. výše).

49. Soud shledal, že předmětný případ je odlišný od sporů *Kostovski versus Nizozemí* a *Windisch versus Rakousko* (rozsudky z 20. listopadu 1989 a 27. září 1990, série A, č. 166 a 186), kde se napadená obvinění zakládala na prohlášeních anonymních svědků. V tomto případě dotyčná osoba byla ve služebním poměru a její funkce byla známa vyšetřujícímu soudci. Kromě toho žadatel znal zmíněného agenta, když už ne jeho skutečnou totožnost, pak alespoň jeho fyzický zjev, což bylo výsledkem pěti předchozích setkání (viz odstavce 10. a 12. výše). Avšak ani vyšetřující soudce ani soudní tribunál nebyli schopni nebo ochotni vyslechnout Toniho jako svědka a provést konfrontaci, která by umožnila porovnat Toniho prohlášení s tvrzením Lüdiho; navíc pan Lüdi ani jeho právní zástupce neměli během soudního řízení ani jednou možnost položit Tonimu otázky a zpochybnit jeho důvěryhodnost. Přesto by bývalo bylo toto možno provést způsobem, který by bral v úvahu oprávněný zájem policejních orgánů zabývajících se oblastí obchodování drogami a zachoval anonymitu jejich agenta, takže by bylo možno jej chránit a opět jej v budoucnu použít.

50. Shrnutí – práva obhajoby byla omezena do takové míry, že žadatel neměl spravedlivý soudní proces. Došlo tudíž k porušení § 3 (d) ve spojení s § 1 článku 6.

IV. Aplikace článku 50

51. Podle článku 50 Úmluvy:

Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této

strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

52. Podle tohoto článku pan Lüdi požadoval proplacení svých nákladů a výdajů, zejména 5 592 švýcarských franků za veřejnoprávní odvolání ke Spolkovému soudu, 13 168,20 za jednání před Komisí a 11 420,40 za jednání před Soudem, včetně 3 000 za honoráře profesora Krausseho. Vláda konstatovala, že je připravena proplatit částku (nebyla nárokována) 688 švýcarských franků za právní náklady ve spojitosti s řízením před Spolkovým soudem, ale nárokovanou částku považovala za přehnanou; částka 2 000 švýcarských franků by byla přiměřená za soudní řízení před Spolkovým soudem. Co se týče jednání před orgány Úmluvy, ta by měla být hodnocena celkově s přihlédnutím ke složitosti tohoto případu, komplikovanějšího než většina případů, které tyto orgány řeší. Vláda oponovala přiměřenosti požadovaných částek a nezbytnosti konzultací u profesora Krausse a prohlásila, že je připravena vyplatit 10 000 švýcarských franků, jestliže Soud shledá, že došlo k porušení. Vzhledem ke složitosti případu zástupce Komise považoval nárok žadatele za oprávněný.

53. Se zřetelem k výše uvedeným zjištěním Soudu (viz odstavce 41. a 50. výše) a k důkazům, jež jsou k dispozici, sdělením osob, které předstoupily před Soud, a precedenčnímu právu v této oblasti, Soud považuje za spravedlivé přiznat částku 15 000 švýcarských franků.

Z těchto důvodů soud:

1. Zamítá jednomyslně předběžnou námitku vlády, že žadatel není poškozeným;
2. Potvrzuje jednohlasně, že nedošlo k porušení článku 8;
3. Potvrzuje osmi hlasy proti jednomu, že došlo k porušení § 1 v souběhu s § 3 (d) článku 6;
4. Potvrzuje jednomyslně, že odpovědný stát je povinen vyplatit žadateli během tří měsíců částku 15 000 (patnáct tisíc) švýcarských franků za náklady a výdaje;
5. Zamítá jednomyslně zbývající části vzneseného nároku na spravedlivou satisfakci.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášen na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 15. června 1992.

Marc-André EISSEN

tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
24. února 1994
VĚC CASADO COCA
(Rozsudek ve věci Casado Coca versus Španělsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, Thór Vilhjálmsson, A. Spielmann, N. Valticos, E. Palmová, I. Foighel, J. M. Morenilla, Sir John Freeland, F. Bigi, a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po poradě Senátu, která se konala 29. října 1993 a 26. ledna 1994, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 19. února 1993 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Španělskému království (č. 15450/89) podle článku 25 španělským státním příslušníkem, panem Pavlem Casado Coucou, dne 25. 5. 1989. Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a prohlášení, jímž Španělsko uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 10.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení a zastupovat svůj vlastní případ. 30. dubna 1993 vyhověl předseda Soudu jeho žádosti a povolil mu používat při soudním řízení španělštinu (ust. 27 § 3 a 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan J. M. Morenilla, zvolený soudce španělské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). 28. února 1993 vylosoval pan R. Bernhardt, místopředseda soudu, za přítomnosti tajemníka Soudu dalších sedm členů, a to pány Thóra Vilhjálmssona, A. Spielmanna, N. Valticose, paní E. Palmovou, pana I. Foighela, Sira Johna Freelenda a pana F. Bigi (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem španělské vlády (dále jen vlády), žadatelem a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a 38). Na základě toho byla tajemníkovi soudu předána vyjádření žadatele dne 29. dubna 1993 a vyjádření vlády teprve 13. června. Tajemník Komise informoval tajemníka soudu, že delegát Komise předloží své vyjádření při jednání. 24. srpna a 15. září 1993 Komise předložila některé dokumenty podle požadavku tajemníka Soudu, jenž jednal podle pokynů předsedy Senátu a ve shodě s požadavkem vlády. V říjnu vláda i žadatel předložili několik dokumentů.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu, který také povolil zástupci vlády během soudního řízení používat španělštinu (ust. 27 § 2), se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 26. října 1993. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za vládu

J. Borrego Borrego, ředitel právních služeb odd. pro lidská práva, Ministerstvo spravedlnosti – zástupce vlády;

(b) za Komisi

L. F. Martínez – delegát;

(c) žadatel, pan P. Casado Coca – advokát.

Soud vyslechl jejich úvodní přednesy a také odpovědi na položené otázky. Zástupce vlády předložil určité materiály.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

6. Španělský státní příslušník Pablo Cassado Coca žije ve Valldeix, nedaleko Barcelony a svou činnost advokáta vykonává v Barceloně.

7. Po zahájení své praxe v roce 1979 pravidelně zveřejňoval v několika barcelonských novinách a v „Revista alemana de España“ (časopis o Španělsku v německém jazyce) inzerát v rubrice „různé“. Různým společnostem též rozesílal dopisy, ve kterých nabízel své služby.

8. Rada Advokátní komory v Barceloně (Junta de Govern del Col. legi d'Advocats) s ním proto zahájila čtyřikrát disciplinární řízení. V roce 1981 a 1982 disciplinární řízení vyústilo v udělení trestů, a sice dvou důtek a dvou výstrah. Žadatel proti těmto trestům podal interní odvolání, ale k příslušnému soudu se neodvolal.

A. Jednání Rady Advokátní komory

9. Od října 1982 byla v informačním bulletinu pro obyvatele Valldeix a v bulletinu Asociace majitelů nemovitostí publikována oznámení, seznamující veřejnost s podrobnostmi právní praxe žadatele. Obvykle zabírala přibližně jednu třetinu strany a uváděla jméno žadatele s titulem „advokát“ (letrado), adresou a telefonním číslem jeho kanceláře.

10. Na základě této skutečnosti Rada Advokátní komory v Barceloně zahájila s Casado Cocou další disciplinární řízení. Dne 6. dubna 1983 mu byla znovu doručena písemná výstraha upozorňující jej, že porušuje zákaz profesní reklamy (článek 31 Královského výnosu č. 2090/82 z 24. července 1982, upravující statut Advokátní komory – viz odstavec 22. níže).

11. Dne 3. června 1983, po podání interního odvolání žadatele, Národní rada advokátních komor (Consejo general de la Abogacía) udělený trest potvrdila. S ohledem na článek 31 statutu Advokátní komory včleněný do pravidel Rady Advokátní komory v Barceloně (viz odstavce 22., 24. a 27. níže) potvrdila, s přihlédnutím k povaze oznámení, že byly překročeny stanovené hranice. Zdůraznila též, že žadateli byly ze stejného důvodu uděleny další disciplinární tresty a k nim se musí při rozhodování o odvolání přihlížet.

B. Řízení u příslušného soudu

12. Pan Cassado Coca se poté obrátil na barcelonský územní soud (Audiencia Territorial). Argumentoval zejména tím, že účelem jeho oznámení bylo informovat veřejnost a že udělená výstraha porušila článek 20 ústavy, který zaručuje právo svobody projevu. Také tvrdil, že došlo k porušení zásady „jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a jen zákon za něj stanoví trest“. A to proto, že ustanovení zakazující inzerci členům Advokátní komory a ukládající disciplinární tresty mají pouze regulativní povahu. Soud dne 11. května 1987 jeho žádost zamítl a potvrdil, že dotyčná oznámení byla skutečnou inzercí a nikoliv pouze informativním oznámením. Tato oznámení se objevila vedle podobných oznámení autoškoly a domova důchodců a překročila hranici, určenou pravidly Advokátní komory, která umožňují zveřejnit oznámení pouze tehdy, je-li zahajována činnost advokátní praxe, nebo při změně adresy. Toto však nebyl případ žadatele.

13. 23. září 1988 Nejvyšší soud zamítl odvolání žadatele pana Casada Cocy z hlediska právního posouzení a současně odmítl předat tento případ Ústavnímu soudu z důvodu porušení ústavy. Nejvyšší soud odmítl odvolání, jehož důvodem bylo porušení zásady, že pouze zákon může definovat trestné činy a stanovit za ně tresty.

Učinil tak s odvoláním se na judikát Ústavního soudu, podle kterého článek 36 ústavy (viz odstavec 18. níže) umožňuje stanovit zákonem, že postavení profesních svazů a jejich činnost může být upravena předpisy nižší právní síly. Potvrdil, že článek 20 Ústavy neposkytuje ochranu inzerci jako základnímu občanskému právu, jelikož inzerce není prostředkem vyjadřování myšlenek, stanovisek nebo názorů, nýbrž oznamováním existence ziskové podnikatelské činnosti. Kromě toho zákaz profesní reklamy členům Advokátní komory má zákonný účel, zejména podporovat svobodnou konkurenci a chránit zájmy klientů. V takovém případě může příslušné právo podléhat omezením.

C. Řízení před Ústavním soudem

14. Žadatel poté podal odvolání (recurso de amparo) k Ústavnímu soudu. Znovu namítal, že uložení správního trestu na základě vyhlášky bylo v rozporu se zásadou: „jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a jen zákon může stanovit trest“, obsaženou v Ústavě. Jelikož oznámení uvádělo pravdivé informace, to znamená jeho jméno, adresu a telefonní číslo, uložený trest znamenal porušení článku 20 ústavy.

15. 17. dubna 1989 prohlásil Ústavní soud toto odvolání za nepřipustné. Byl toho názoru, že uložení trestu, které bylo napadeno stížností, nebylo porušením základního práva sdělovat pravdivé informace. Cíl této inzerce měl spojitost s „prováděním obchodní, průmyslové, řemeslné nebo profesní činnosti“, která spočívala v „přímé či nepřímé podpoře uzavírání smlouvy o movitém i nemovitém majetku, službách, právech a povinnostech“, zatímco smysl základního práva definovaného v článku 20 § 1 (d) je umožnit občanům „utvářet své přesvědčení uvážením rozdílných, či dokonce diametrálně odlišných názorů a tímto způsobem se účastnit v diskusi o veřejných záležitostech“. Zákaz inzerce profesních služeb toto základní právo neporušil.

II. Příslušné domácí právo

A. Všeobecná ustanovení

1. Ústava z roku 1978

16. Článek 20 ústavy zaručuje právo na svobodu projevu:

1. Zaručuje se respektování a ochrana následujících práv

(a) právo svobodně vyjadřovat a šířit myšlenky, názory a stanoviska slovem či ústně, písemně nebo kterýmkoli jiným reprodukčním prostředkem;

(d) právo přijímat a sdělovat pravdivé informace kterýmkoli sdělovacím prostředkem. Právo na uplatnění svědomí a profesní tajemství bude upraveno zákonem.

2. Výkon těchto práv nesmí být omezován jakoukoli cenzurou.

4. Tyto svobody lze omezit s přihlédnutím k právům zajištěným v této části, k ustanovením prováděcích zákonů, a zejména k právu na čest a soukromý život a právu člověka mít vliv na způsob využití svého vyobrazení a na ochranu mládeže a dětí.

17. Článek 25 obsahuje zásadu, že jen zákon může stanovit, co je trestným činem, a trest může být uložen jen zákonem:

1. Nikdo nesmí být odsouzen nebo potrestán za čin nebo opomenutí, který v době, kdy byl spáchán, nebyl podle tehdy platného práva trestným činem, ať již závažným či méně závažným, nebo nebyl správním přečinem.

18. Článek 36 se zabývá profesními svazy:

Zvláštní charakter právního postavení profesních svazů a výkonu profesí vyžadujících univerzitní vzdělání je upraven zákonem. Vnitřní struktura a fungování svazů musí být demokratická. Podle judikátu Ústavního soudu tento článek nebrání zákonnému ustanovení, že pravidla upravující profesní svazy a jejich činnost, mají být upravena správními předpisy (rozsudek z 20. února a 24. září 1984).

19. Ústava stanoví, že jakákoli předchozí úprava odporující těmto ustanovením se ruší.

2. Zákon č. 2/1974 o profesních svazech

20. Zákon č. 2/1974, publikovaný ve Španělském úředním listě 15. února 1974, upravuje fungování a organizaci profesních svazů. Ustanovení § 1 uvádí: Profesní svazy jsou veřejnoprávní osoby, požívající ochrany zákona, uznávané státem, mající právní subjektivitu a plnou způsobilost k právním úkonům k dosažení svých cílů.

21. Ustanovení § 5 (i) svěčuje profesním svazům odpovědnost za úpravu výkonu profesní činnosti svých členů, za dodržování profesní etiky a důstojnosti, za respektování práv jednotlivců a dále za výkon disciplinární pravomoci v profesních a vnitřních záležitostech. A v neposlední řadě, příslušné národní rady přijímají statuty, které podléhají souhlasu vlády. Tento statut upravuje práva a povinnosti členů každého profesní svazu a disciplinární pravidla, jež se na ně vztahují.

B. Zvláštní ustanovení, která řídí činnost advokátních komor

1. Statut Advokátní komory Španělska

(a) Úprava platná v rozhodné době

22. Královská vyhláška 2090/82 stanovující statut Advokátní komory Španělska (Estatuto general de la Abogacía Española) byla publikována ve Španělském úředním listě 2. září 1982.

Článek 31

Členové advokátní komory nesmějí:

(a) oznamovat nebo rozšiřovat informace o svých službách, buď přímo nebo prostřednictvím reklamních médií, ... nebo sdělovat zdarma svá stanoviska v odborných časopisech, v jiných periodikách nebo médiích, bez svolení Rady Advokátní komory;

Články 107–12 upravují disciplinární pravomoci Rady komory. Odvolání vůči trestům se podává k Národní radě komory (článek 96 odstavec 1) a poté k příslušnému soudu (článek 99).

(b) Nově navrhovaná úprava

23. Na zasedání, které se konalo 5.–6. března, 21.–22. května a 25. června 1993, shromáždění předsedů komor ve Španělsku přijalo návrh nového národního statutu, který byl předložen vládě ke schválení. Článek 31 tohoto návrhu uvádí:

1. Členové advokátních komor smějí inzerovat své služby a vykonávat svou praxi v souladu s platnými právními předpisy, tímto statutem a dalšími pravidly a rozhodnutími komory.

2. Přímá či nepřímá inzerce členů advokátní komory, jejich služeb a účasti na poskytování právní pomoci v médiích podléhá zvláštním podmínkám. Členové komory musejí:

(a) dodržovat zvláštní ustanovení vztahující se na činnost v komoře a dodržovat platné právní předpisy týkající se reklamy;

(b) vyznávat pravdu, rigoróznost a přesnost, nezlehčovat inzeráty jiných členů jejich napodobováním nebo vyvoláváním možnosti záměny, nezacházet do sebechvály a porovnávání nebo očerňování svých kolegů a nechtít své profesní úspěchy klientům, ani neuvádět finanční podmínky, za kterých poskytují své služby;

(c) vyžádat si od příslušné Rady komory předchozí povolení navrhované inzerce, určit její obsah a způsob jejího zveřejnění. Rada komory může toto povolení udělit s výhradou určitých změn inzerce, dodatků, nebo ji odmítnout. Ve všech případech své rozhodnutí odůvodní. Proti tomuto rozhodnutí lze podat námitku v souladu s postupem dle článku 130 et seq. statutu. Toto rozhodnutí pak komora zašle svému členovi s žádostí o vyjádření do 30 dnů od doručení. Nevyjádří-li se, má za to, že Rada povolení udělila.

3. Bez ohledu na výše uvedené, členové komor jsou bez předchozího svolení oprávněni:

(a) používat hlavičkový papír uvádějící jejich jméno, profesi a dosažený stupeň univerzitního vzdělání nebo toto vše o svých společnících, jméno, adresu, telefonní číslo a jiné náležitosti své kanceláře formou obvykle používanou členy komory;

(b) připevnit na budovu, kde mají svou kancelář nebo soukromý byt, a na dveře své kanceláře nebo poblíž, označení či desku oznamující jejich advokátní praxi, ve velikosti a druhu obvykle používaném v místě působnosti komory;

(c) uvést své členství v komoře v telefonním, faxovém, telexovém a jiném seznamu;

(d) oznamovat dopisem nebo v tisku jakékoli změny adresy, telefonního čísla nebo jiných údajů o své kanceláři, formou obvykle používanou komorou, jejímiž jsou členy; a

(e) zúčastňovat se konferencí a sympózií, zmiňovat se o svém členství v komoře, publikovat články v odborném a nespecializovaném tisku a činit prohlášení v rozhlase a televizi.

4. Členové komory, kteří soustavně nebo příležitostně poskytují služby jednotlivcům nebo společnostem, je musí požádat, aby se zdrželi jakékoli reklamy, která není v souladu s ustanoveními tohoto statutu.

5. Rada komory rozhoduje sporné nebo nepředvídané případy a porušení ustanovení upravujících inzerci nebo jakékoli zneužití práv vyplývajících z tohoto statutu. Může výslovně zakázat praktiky, které považuje za odporující duchu tohoto statutu, a potrestat jakékoli porušení těchto zákazů.

2. Zvláštní pravidla Advokátní komory v Barceloně

(a) Úprava platná v rozhodné době

(i) statut barcelonské Advokátní komory z roku 1947

24. V době, kdy byl žadateli udělen trest, platil statut barcelonské Advokátní komory (Estatutos del Colegio de Abogados de Barcelona) z roku 1947. Článek 18 členům komory zcela jasně zakazuje inzerci:

Článek 18

Členům komory je zakázáno zveřejňovat oznámení vztahující se k výkonu jejich profese jako prostředku reklamy či propagace.

(ii) Rozhodnutí z 24. února 1981

25. V souladu s názorem, že zákaz inzerce je důležitým pravidlem profesního chování, Rada barcelonské Advokátní komory vydala 24. února 1981 rozhodnutí pod názvem „Členové komory a inzerce“ (Acord sobre „Els advocats i la publicitat“), které inter alia uvádělo:

1. Všeobecné zásady

Členům komory je zakázáno provádět přímou či nepřímou inzertní činnost za účelem získání klientů.

2. Povolená oznámení

Členové komory smějí publikovat malá oznámení v místních denících, aby dali na vědomí zahájení své činnosti, změny členství nebo adresy, telefonního nebo telexového čísla. Velikost a obsah oznámení musí být předem schválen Radou komory. Takováto oznámení lze učinit jen třikrát v období dvou měsíců.

6. Profesní adresáře

Členové komory smějí v profesních adresářích zveřejňovat svá jména, adresy a telefonní a telexová čísla, se stručným popisem profesní služby, kterou nabízejí, za předpokladu, že k nim všichni členové Komory mají stejný přístup.

(b) Následná úprava

(i) Statut barcelonské Advokátní komory z roku 1985

26. Nový statut barcelonské Advokátní komory (Estatus del Il. lustre Col. legi d' Advocats de Barcelona) byl publikován v Catalonia Official Gazette z 5. června 1985. Článek 19 říká:

1. Členům komory se zakazuje provádět jakoukoli osobní inzerci se záměrem získat nové klienty, ať už přímo či nepřímo.

2. Členům komory se dále zakazuje přijímat buď výslovně či s tichým souhlasem inzerci, která jim bude nabízena.

3. Tento výše uvedený zákaz se vztahuje na ústní, písemnou nebo grafickou reklamu v jakékoli formě a jakéhokoli druhu. Zákaz platí také pro reklamu prostřednictvím rozhlasového nebo televizního vysílání.

5. Rada Advokátní komory může přijmout pravidla, upravující tyto otázky podrobněji. Porušení těchto ustanovení statutu je vážným či méně vážným přestupkem v závislosti na okolnostech a může vést k udělení trestu (článek 94 až 96 statutu).

(ii) Rozhodnutí Rady barcelonské Advokátní komory z roku 1985

27. 5. února 1985 Rada Advokátní komory novelizovala pravidla určená svým rozhodnutím z roku 1981 (viz odstavec 25. výše), a to tak, že zakázala členům komory zasílat do médií zprávy obsahující osobní inzerci.

(iii) Pravidla přijatá Radou katalánské Advokátní komory z roku 1991

28. 4. července 1991 Rada katalánské Advokátní komory (Consell dels Col. legis d'Advocats de Catalunya) přijala nová pravidla pro inzerci. Ta nahradila pravidla dřívější, obsažená ve statutu a rozhodnutí katalánské Advokátní komory (pravidlo č. 6).

V preambuli se říká:

Inzerce členů komory se již tradičně považuje za víceméně neslučitelnou s profesní etikou. Avšak je zřejmé, že inzerce za předpokladu, že nepřekračuje určité hranice, neporušuje hlavní zásady etického kódu profese, zejména bezúhonnost a nezávislost. Nejnovější informace jsou jedním ze základů demokratických zemí a práva uživatelů na službu.

Pravidla č. 2 a 3 rozlišují v této oblasti:

Pravidlo č. 2

Povolená inzerce

Členové komory smějí:

(b) zveřejňovat dokumenty, oběžníky či stati o právních věcech, a to i v publikacích, které nejsou specializované na právní problematiku, jež smějí nést jejich podpis a informovat o postavení autora jako člena komory;

(c) vyjadřovat svá osobní stanoviska v médiích ve věcech veřejného zájmu, nebo v případech, ve kterých jsou profesně angažováni, avšak vždy musejí dbát na dodržování profesního tajemství;

(d) publikovat brožury uvádějící podrobnosti o jejich praxi, o členech komory, kteří zde pracují, a o typech případů, které řeší. Tento reklamní materiál musí být předem schválen Radou komory. Smějí také publikovat informace v oběžnicích s právní tematikou. Brožury a oběžníky uvedené v tomto odstavci mohou být distribuovány výhradně klientům, nikoliv však třetím stranám;

Pravidlo č. 3

Nepovolená inzerce

Členové komory nesmějí inzerovat jiným způsobem než tím, který je uveden v předcházejícím pravidle. Zejména nesmějí:

(a) inzerovat své služby oznamováním svých profesních úspěchů, uváděním jmen svých klientů nebo se srovnávat s jinými členy komory nebo dovolit jiným, aby tak bez námitek činili.

(b) zaslat brožury, oběžníky a jiné dokumenty nebo nabízet své služby jiným osobám než klientům;

(e) inzerovat v tisku, rozhlasu nebo televizi, s výjimkou, kterou umožňuje článek 2.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

29. Pan Casado Coca podal žádost ke Komisi 25. května 1989. Uváděl, že došlo k několikerému porušení Úmluvy: (a) článku 7, podle kterého byla disciplinární pravidla španělské Advokátní komory stanovena vyhláškou a nikoli zákonem; (b) článku 10, protože Rada barcelonské Advokátní komory mu uložila výstrahu za zveřejnění oznámení v místním informačním bulletinu; (c) článku 4 § 2, jelikož členové španělské Advokátní komory si nemohli zvolit specializaci; (d) článku 14 ve spojení s článkem 10, podle kterého mají členové jiných profesí mnohem větší možnosti inzerce.

30. Dne 2. prosince 1991 Komise prohlásila žádost (č. 15450/89) za přípustnou, pokud se týká článku 10, ale ve zbývajících částech ji prohlásila za nepřípustnou. Ve zprávě z 1. prosince 1992 (vyhotovené podle článku 31) Komise vyjádřila názor devíti hlasy ku devíti, s rozhodujícím hlasem předsedy Komise, že došlo k porušení článku 10. Úplné znění stanoviska Komise a dvou nesouhlasných stanovisek je obsaženo ve zprávě, která je přílohou k rozsudku.

Konečný návrh vlády předložený Soudu

31. Vláda ve svém vyjádření z 13. července 1993 požádala soud, aby rozhodl, že:

1. tento případ se nespadá do působnosti článku 10 a

2. jestliže se článek 10 na tento případ vztahuje, pak aby Soud rozhodl, že Španělské království neporušilo plnění svých povinností vyplývajících z Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 10

32. Pan Casado Coca vznesl stížnost proti disciplinárnímu trestu, který mu udělila Rada barcelonské Advokátní komory dne 6. dubna 1983 za to, že publikoval oznámení o své praxi v několika vydáních místního informačního bulletinu. Vycházel z článku 10 Úmluvy, který stanoví:

1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování státních orgánů a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům, aby vyžadovaly udělování povolení rozhlasovým, televizním a filmovým společnostem.

2. Výkon těchto svobod, protože zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat takovým formalitám, podmínkám, omezením nebo sankcím, které stanoví zákon a které jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, předcházení nepokojům a zločinů, ochrany zdraví nebo morálky, ochrany pověsti nebo práv jiných, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci.

A. Aplikovatelnost článku 10

33. Vláda považovala aplikovatelnost článku 10 za spornou. Tvrdila, že žadatelova oznámení v žádném případě nebyla informativní a komerční povahy, ale jednoduše se jednalo o inzerci. Zaplatil za ně s jednoznačným cílem získat více klientů. Inzerce jako taková nemá nic společného s oblastí svobody projevu; inzerát nesloužil veřejnému, nýbrž soukromému zájmu dotyčného jednotlivce. Použití záruk vyplývajících z článku 10 na inzerci by znamenalo změnu významu tohoto článku.

34. Podle názoru žadatele informace uváděné v jeho oznámení byly skutečně určeny obecné veřejnosti; lze se domnívat, že uspěl a získal větší množství klientů, a k tomu došlo proto, že veřejnost shledala tato oznámení jako užitečná a nezbytná. Inzerce měla mimo jiné celkovou koncepci zahrnující několik kategorií podle politického a komerčního zaměření dotyčných informací nebo dotyčného záměru. Kromě toho ochrana lidských práv nemusí nezbytně sloužit pouze veřejnému zájmu, může sloužit také zájmům soukromé osoby.

35. Soud nejprve zdůraznil, že článek 10 zaručuje svobodu projevu pro „každého“. Nedělá se v ní rozdíl podle toho, zda zamýšlený cíl je či není výdělečné povahy (viz *mutatis mutandis* rozsudek sporu *Autronic AG versus Švýcarsko* z 22. května 1990, série A č. 178, str. 23, 47), a rozdíl v posuzování této oblasti může být v rozporu s článkem 14. Ve svém rozsudku sporu *Barthold versus Německo* z 25. března 1985 (série A č. 90, strana 20–21, 42) Soud ponechal otevřenou otázku, zda komerční inzerce jako taková je součástí záruk podle článku 10, ale poslední judikatura nabízí vodítko v této věci. Článek 10 se nevztahuje čistě na určitý typ informace, myšlenek nebo formy výrazových prostředků (viz rozsudek sporu *markt intern Verlag GmbH a Klaus Beermann versus Německo* z 20. listopadu 1989, série A č. 165, str. 16, 26), především těch, které mají politickou povahu, ale týká se také uměleckého vyjádření (viz rozsudek sporu *Müller a spol. versus Švýcarsko* z 24. května 1988, série A č. 133, str. 19–27), informací komerční povahy (viz rozsudek případu *markt intern Verlag GmbH a Klaus Beerman*, již jednou výše citovaný) – jak Komise správně zdůraznila – také u populární hudby a reklamy přenášené kabelem (viz rozsudek případu *Groppera Radio AG a spol. versus Švýcarsko* z 28. března 1990, série A č. 173, str. 22, 54–55).

36. V tomto případě napadená oznámení pouze uváděla jméno, profesi a telefonní číslo žadatele. Byla zjevně zveřejněna za účelem inzerce, ale poskytovala informace pro určitý způsob použití osobám hledajícím právní pomoc a tak umožňovala jejich přístup ke spravedlnosti.

37. Článek 10 se na tento případ vztahuje.

B. Soulad s článkem 10

1. Došlo k zásahu „státního úřadu“

38. Vláda prohlásila, že pokud snad došlo k zásahu, nedošlo k tomu ze strany „státního úřadu“ ve významu článku 10 § 1. Písemnou výstrahu Rady barcelonské Advokátní komory (viz odstavec 10. výše), bylo možno považovat za interní sankci uloženou panu Casadovi Cocovi jeho nadřízenými. Španělský stát pouze formou královského výnosu schválil statut navržený samotnými členy komory. Podle článku 31 tohoto statutu byla profesní inzerce zakázána (viz odstavec 22. výše).

39. Žadatel, Komise i Soud uznávají, že ustanovení § 1 zák. z roku 1974, o profesních svazech, tyto prohlašuje za veřejnoprávní osoby (viz odstavec 20. výše). V případě komor je tento statut dále zesílen účelem služby veřejnému zájmu – poskytováním volné, přiměřené právní pomoci kombinované s dohledem veřejnosti na výkon profese v souladu s profesní etikou (viz rozsudek v případě komory – *Van der Mussele versus Belgie* z 23. listopadu 1983, série A č. 70, str. 15, 29 *in fine* a v rozsudku *H. versus Belgie* z 30. listopadu 1987, série A č. 127–B, strana 27–28, 24–29: viz také *mutatis mutandis* v rozsudku v případě lékařského svazu, *Le Compte, Van Leuven a De Meyere* z 23. června 1981, série A č. 43, str. 26–27, 64). Dále – napadené rozhodnutí bylo přijato v souladu s ustanoveními použitelnými na členy barcelonské Advokátní komory a odvolání proti němu náleží kompetentním soudům (viz odstavec 22. výše). Tyto soudy a Ústavní soud, přičemž všechny tyto instituce jsou státními úřady, potvrdily tento trest (viz odstavce 12., 13. a 15. výše). Z tohoto důvodu je rozumné uznat, že zde došlo k zásahu „státního úřadu“ do práva pana Casady Cocy na poskytování informací.

2. Byl zásah oprávněný

40. Takový zásah je v rozporu s článkem 10, ledaže by to bylo „stanoveno zákonem“, jeho účel byl zákonný ve smyslu článku 10 § 2 a byl „nezbytný v demokratické společnosti“ pro zamýšlený účel (viz zejména rozsudek sporu Thorgeir Thorgeirson versus Island z 25. června 1992, série A č. 239, str. 25, 56).

(a) „Stanoveno zákonem“

41. Žadatel tvrdil, že trest, proti kterému vznesl stížnost, neměl oporu v platném zákoně. Zákon z roku 1974 se stal neplatným poté, co vstoupila v platnost ústava z roku 1978, podle které veškerá ustanovení jsou s ní v rozporu, jsou neplatná (viz odstavec 19. výše). Jelikož statut španělské Advokátní komory byl přijat podle tohoto zákona, jeho platnost byla ukončena stejným způsobem.

42. Vláda a Komise byly stejného názoru, že disciplinární trest byl udělen z důvodu zákazu inzerce uloženého členům komory článkem 31 statutu španělské Advokátní komory a statutem barcelonské Advokátní komory a na základě rozhodnutí Rad těchto komor (viz odstavec 22., 24. a 25. výše).

43. Výklad a použití domácího práva náleží především národním státním úřadům, zejména soudům (viz inter alia rozsudek sporu Thorgeir Thorgeirson versus Island výše citovaný, série A č. 239, str. 25, 58). V tomto případě zamítnutí odvolání z důvodu porušení zásady, že „pouze zákon smí stanovit, co je trestným činem, a stanovit trest“, se Nejvyšší soud opíral o judikát Ústavního soudu v této věci (viz odstavec 13. a 18. výše). S přihlédnutím k citaci příslušných ustanovení (viz mutatis mutandis – rozsudek sporu Castells versus Španělsko z 23. dubna 1992, série A č. 236, str. 37) a současnému stavu své vlastní judikatury Soud shledává tento výklad rozumným a stejně tak výklad článku 20 ústavy Ústavním soudem ve svém rozhodnutí ze 17. dubna 1989 (viz odstavec 15. a 16. výše). Stručně řečeno, zásah byl „stanoven zákonem“.

(b) Účel zákona

44. Vláda a Komise se domnívaly, že hlavním cílem zákazu profesní reklamy členů komory byla „ochrana práv ostatních“, zejména práv veřejnosti a ostatních členů komory. Vláda také zdůraznila, že inzerce byla vždy považována za neslučitelnou s důstojností této profese, s respektem vůči členům komory a se zájmy veřejnosti.

45. Podle názoru žadatele stanovisko Komise je možno uplatnit jen v případech, kdy se jednalo o inzerci srovnávací nebo nepravdivou, ne však na případy, kdy šlo pouze o informace o advokátní praxi. Napadený zákaz umožnil diskriminaci mezi členy komory, kteří provádějí nezávislou praxi, a těmi, kteří vykonávají svou profesi jako zaměstnanci, státní úředníci nebo univerzitní profesori. U první skupiny inzerce byla jedinou možností získání potenciálních klientů, kdežto pozice druhé skupiny byla snazší, jelikož jim jejich pracovní zařazení poskytovalo větší možnost na sebe upozornit. Kromě toho se zákaz nevztahoval na velké právnické firmy působící v mezinárodním měřítku nebo na pojišťovací společnosti, které také poskytovaly právní pomoc. Zdaleka se nejednalo o opatření na ochranu nezávisle praktikujících právníků, nýbrž zákaz byl způsobem zajištění zájmů určitých privilegovaných členů této profese.

46. Soud nemá žádný důvod pochybovat, že účelem článků statutu komory, proti kterým byla vznesena stížnost, je ochrana zájmů veřejnosti při současném respektování členů komory. V této souvislosti je nutné brát v úvahu zvláštní povahu profese vykonávané členy komory; svým postavením úředníků soudu těží z výhradního práva na slyšení a nedotknutelnost ze strany soudní pravomoci během ústního projednávání případu u soudu, avšak jejich chování musí být diskrétní, čestné a důstojné. Na základě těchto zvláštních rysů byla inzerce omezována již tradičně. V případě rozhodování o předmětu sporu není nic, co by prokazovalo, že záměry Rady komory v té době neodpovídaly uznaným záměrům zákonodárce. Kromě toho okolnosti, o kterých se zmiňoval pan Casado Cocca, se vztahují především na způsob, jímž byla dotyčná právní úprava použita, a proto jsou významné pro stanovení potřeby uložit disciplinární opatření.

(c) „Co je nutné v demokratické společnosti“

47. Žadatel prohlásil, že trest, proti kterému vznesl stížnost, nebyl „nutný v demokratické společnosti“, jelikož představoval nepřiměřený zásah do jeho práv poskytovat obchodní informace, tj. do práv, jež mají členové komory stejně jako ostatní občané zaručena článkem 10. Dodal, že takovéto omezení by bylo přípustné jen tehdy, jestliže by představovalo svobodně a demokraticky přijatou ochotu omezení vlastních práv; v dotyčném případě tomu tak ovšem nebylo.

48. Vláda vzala v úvahu skutečnost, že napadené články statutu španělské Advokátní komory lze takto charakterizovat. Odrážely koncepci, kterou sami členové komory přijímali na základě své profese jako soudní úředníci a která vylučovala výkon povolání jen na čistě obchodní bázi. Navíc v roce 1982 tyto články statutu odpovídaly obvyklé všeobecné praxi evropských advokátních komor, ačkoliv od té doby došlo k jistému uvolnění těchto zásad. V každém případě trest udělený panu Casadu Cocovi byl přiměřeně opodstatněný. Ve skutečnosti sankcionoval opakovanou inzerci pana Casady Coca, který již několikrát obdržel výstrahu a důtku kvůli oznámením, která publikoval v inzertní rubrice „různé“ v několika novinách a letáčcích, které rozesílal společně s ostatními (viz odstavce 7. a 8. výše). To se dělo ve sféře, kde docházelo ke střetu s komerčními zájmy a kde vláda vymezila podstatné hranice pro činnost dotyčných institucí.

49. Podle názoru Komise se zákaz prakticky veškeré inzerce členům advokátních komor zdá být přehnaný a s těžší slučitelný s právem na svobodu projevu, která také zahrnuje svobodu sdělovat informace, včetně jejich důsledků, a právo přijímat je. Oznámení žadatele uváděla údaje, které byly zcela neutrální (jeho jméno, povolání, adresa kanceláře a telefonní číslo), a neobsahovala informace, které by byly nepravdivé nebo by urážely ostatní členy advokátní komory. Žadatel tudíž byl zcela oprávněn takové informace poskytovat, stejně tak jako jeho potenciální klienti byli oprávněni takové informace přijímat.

50. Podle judikatury Soudu členské státy Úmluvy měly určitý manévrovací prostor při posuzování nutnosti zásahu, ale tento prostor je předmětem evropského dohledu, pokud se týká příslušných článků statutu a rozhodnutí, jež je aplikují (viz inter alia rozsudek sporu markt intern Verlag a Klaus Beerman, který byl již jednou citován, série A č. 165, str. 20, 33). Takový manévrovací prostor je důležitý zejména v oblasti, kde dochází k nekalosoutěžnímu jednání (tamtéž). Totéž se vztahuje na inzerci. V tomto případě úkol Soudu spočíval ve zjištění, zda opatření přijatá na státní úrovni jsou ve své podstatě oprávněná a přiměřená (tamtéž, viz inter alia již jednou citovaný rozsudek sporu Barthold, série A, č. 90, str. 25, 55).

51. Pro občany je inzercí prostředkem poznávání povahy služeb a zboží, jež jsou jim nabízeny. Přesto ji lze někdy omezit, zejména, aby se zabránilo nekalosoutěžnímu jednání a nepravdivé nebo zavádějící inzerci. V některých souvislostech může být omezeno i zveřejňování objektivních a pravdivých inzerátů k zajištění respektování práv druhých nebo z důvodu zvláštních okolností obchodních činností a profesí. Avšak každé takové omezení musí být přesně vymezeno soudem, který musí uvážit vliv těchto zvláštních rysů vzhledem k příslušné inzerci a nakonec přihlídnout k uloženému trestu ve světle celého případu (viz mutatis mutandis rozsudek sporu markt intern Verlag GmbH a Klaus Beermann již jednou citovaný, série A. č. 165, str. 20, 34).

52. V tomto případě pan Casado Coca obdržel dne 6. dubna 1983 od Rady barcelonské Advokátní komory písemnou výstrahu za porušení zákazu profesní reklamy (viz odstavce 10. a 22. výše). Současně s potvrzením trestu Rada národní komory vyjádřila názor, že dotyčná oznámení (vzhledem k jejich povaze) překračovala hranice povolené příslušným článkem statutu barcelonské Advokátní komory: Audiencia Territorial v Barceloně své rozhodnutí o trestu zdůvodnila stejně (viz odstavce 11., 12., 24., a 25. výše). Soud poznamenává, že statut v určitých případech a za určitých podmínek inzerci umožňuje – zejména v případě zahájení provozování praxe, v případě změny členství, adresy nebo telefonního čísla (viz odstavec 25. výše). Nejednalo se tedy o absolutní zákaz.

53. Žadatel a Komise namítali, že v jiném obchodním podnikání, jako např. v případě pojišťovacích společností, inzerce poskytování právních služeb žádnému zákazu nepodléhá.

54. Podle názoru Soudu tyto činnosti nelze srovnávat s činnostmi členů komor, kteří vykonávají svou činnost nezávisle a jejichž zvláštní statut jim poskytuje ústřední postavení ve výkonu spravedlnosti jako prostředníků mezi veřejností a soudy. Toto postavení vysvětluje obvyklá omezení jednání členů komor a Radám těchto komor svěřuje sledování a dohled nad nimi. Nicméně pravidla upravující tuto profesi, zejména v oblasti inzerce, se stát od státu liší podle té které kulturní tradice. Kromě toho ve většině členských států Úmluvy, včetně Španělska, se tato pravidla již nějakou dobu uvolňují, což je důsledkem změn té které společnosti a zejména rostoucí role medií v těchto zemích. Vláda citovala příklady Kodexu chování pro právníky Evropského společenství (Strasbourg, 28. října 1988) a závěry z Konference evropských advokátních komor (Krakov, 24. května 1991); zatímco se dosud podporuje zásada zákazu inzerce, tyto dokumenty opravňují členy komor vyjadřovat své názory v médiích, aby dali o sobě vědět, a dále možnost účastnit se veřejných diskusí. V souladu s těmito vodítky nová pravidla týkající se inzerce, vydaná Radou katalánských Advokátních komor (4. července 1991), umožňují publikaci letáčků a článků, a to i v tisku (viz odstavec 28. výše). Kromě toho vláda nedávno začala studovat návrh nového statutu španělských Advokátních komor (viz odstavec 23. výše), který v této oblasti poskytuje více volnosti.

55. Velké množství nařízení a různé stupně změn v členských zemích Rady Evropy naznačují komplexnost této problematiky. Vzhledem ke svému přímému a stálému kontaktu se svými členy mají zástupci orgánů komor a soudů té které země lepší pozici než mezinárodní soud k tomu, aby určili, jak v daném čase nalézt rovnováhu mezi různými zájmy, především požadavky na řádnou správu justice, důstojnost profese, práva každého získávat informace o právní pomoci a umožnění inzerovat svou praxi ze strany členů komor.

56. S přihlédnutím k výše uvedenému je Soud názoru, že v předmětné době – 1982/83 – nelze považovat reakci příslušných orgánů za nesprávnou a nepřiměřenou vzhledem ke sledovaným účelům.

57. Závěrem lze konstatovat, že k porušení článku 10 nedošlo.

Z těchto důvodů Soud:

1. jednomyslně rozhodl, že se článek 10 na dotyčný případ vzhahoval;
2. rozhodl sedmi hlasy ku dvěma, že k jeho porušení nedošlo.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášen na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 24. února 1994.

Marc-André EISEN

tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

25. května 1993

VĚC KOKKINAKIS

(Rozsudek ve věci Kokkinakis versus Řecko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, R. Bernhardt, L. – E. Pettiti, J. De Meyer, N. Valticos, S. K. Martens, I. Foighel, A. N. Loizou, M. A. Lopes Rocha a dále M. – A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po poradě Senátu, která se konala 27. listopadu 1992 a 19. dubna 1993, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad byl předán Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 21. února 1992 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Řecké republice (č. 14307/88), předložené Komisi podle článku 25 řeckým státním příslušníkem, panem Kokkinakisem, dne 22. srpna 1988. Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a prohlášení, jímž Řecko uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem uvedené žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článků 7, 9 a 10.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ust. 30).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan N. Valticos, zvolený soudce řecké národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). 27. února 1992 vylosoval předseda za přítomnosti tajemníka Soudu dalších sedm členů, a to pány R. Bernhardta, L. – E. Pettitiho, J. De Meyera, S. K. Martense, I. Foighela, A. N. Loizou a M. A. Lopese Rochu (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu funkce předsedy Senátu (ust. 21 § 5) a prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem řecké vlády (dále jen vláda), delegátem Komise a právním zástupcem žadatele postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). Na základě toho tajemník Soudu obdržel vyjádření žadatele a vlády 12. srpna 1992. 17. září tajemník Komise informoval tajemníka Soudu, že delegát Komise se vyjádří ve svém ústním přednesu. 13. srpna Komise předložila různé dokumenty, které si vyžádal tajemník soudu na základě požadavku vlády.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 25. listopadu 1992. Soud předtím vykonal přípravné řízení. Před Soud předstoupily následující osoby:

(a) za vládu:

P. Georgakopoulos, starší poradce Státního právního výboru – zástupce vlády, A. Marinos, soudce Nejvyššího správního soudu – právní poradce;

(b) za Komisi:

C. L. Rozakis – delegát;

(c) za žadatele:

P. Vegleris, dikigoros (právník), emeritní profesor Aténské univerzity – právní zástupce, P. Bitsaxis, dikigoros (právník) – poradce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pana Georgakopoulou a pana Marinose za vládu, pana Rozakise za Komisi a pana Veglerise a Bitsaxise za žadatele, jakož i odpovědi na jejich otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

6. Pan Mínos Kokkinakis, obchodník v důchodu, řecké národnosti, se narodil v ortodoxní rodině v Sitii (Kréta) v roce 1919. Poté, co se stal Svědkem Jehovovým v roce 1936, byl více než 60 krát zadržen za proselytismus. Několikrát byl internován a ve výkonu trestu odnětí svobody. Internace, které byly nařízeny správními úřady za jeho činnost v záležitostech náboženské povahy, strávil na různých ostrovech v Egejském moři (třináct měsíců na Amorgosu v roce 1938, šest měsíců na Milosu v roce 1940 a dvanáct měsíců na Makronisosu v roce 1949). Tresty odnětí svobody, k nimž byl odsouzen soudy, byly uloženy za trestný čin proselytismu, (třikrát odsouzen na dva a půl měsíce v roce 1939 – byl prvním Svědkem Jehovovým, který byl odsouzen podle zákona Metaxovy vlády /viz odstavec 16. níže/, čtyři a půl měsíce v roce 1949 a dva měsíce v roce 1962), za omezování svobody vyznání (osmnáct a půl měsíce v roce 1941) a za uspořádání náboženského shromáždění v soukromém domě (šest měsíců v roce 1952). Mezi rokem 1960 a 1970 byl žadatel čtyřikrát uvězněn a obžalován, avšak nebyl odsouzen.

7. 2. března 1986 on a jeho žena přišli do domu paní Kyriakakiové v Sitii a hovořili s ní. Manžel paní Kyriakakiové, jenž byl jáhnem v místním ortodoxním kostele, informoval policii, která zatkla pana a paní Kokkinakisovi a odvezla je na místní policejní stanici, kde strávili noc z 2. na 3. března 1986.

A. Soudní řízení u Trestního soudu v Lasithi

8. Žadatel a jeho žena byli stíháni podle článku 4 zákona č. 1363/1938, který pokládá proselytismus za trestný čin (viz odstavec 16. níže), a byli předáni soudnímu tribunálu Trestního soudu v Lasithi (trimeles plimmieliodikio), který nařídil líčení na 20. března 1986.

9. Po zamítnutí námítky, že článek 4 tohoto zákona je protiústavní, trestní soud provedl důkaz výslechem pana a paní Kyriakakiových, dále vyslechl svědka obhajoby a dva obžalované a téhož dne vynesl rozsudek: „/Obžalovaní/, kteří patří k sektě Svědků Jehovových, se pokusili provést proselytisaci, přímo či nepřímo se pokusili vetřít do náboženského vyznání ortodoxních křesťanů, s úmyslem podřýt jejich víru tím, že využili jejich nezkušenost, jejich nízké intelektové schopnosti a naivitu. A to zejména tak, že přišli do domu /paní Kyriakakiové/... a sdělili jí, že přinášejí dobré zprávy; tvrdili, že přicházejí v naléhavé záležitosti, byli vpuštěni do domu a začali číst z bible, kterou interpretovali s důrazem na krále nebes, události, jež se ještě nestaly, ale ke kterým teprve dojde, etc., vyzývali ji prostřednictvím kritických a kvalifikovaných vysvětlení..., aby změnila svou ortodoxní křesťanskou víru.“ Soud shledal pana a paní Kokkinakisovi vinnými z proselytismu a odsoudil každého z nich ke čtyřem měsícům odnětí svobody, s případnou (podle článku 82 trestního zákona) možností přeměny v peněžitý trest 400 drachem za každý den odnětí svobody, a pokutě 10 000 drachem. Podle článku 76 trestního zákona také nařídil zabavení a zničení brožur, které zamýšleli prodat paní Kyriakakiové.

B. Soudní řízení před odvolacím soudem na Krétě

10. Pan a paní Kokkinakisovi se proti tomuto rozsudku odvolali k odvolacímu soudu v Efetiu na Krétě. Odvolací soud zrušil rozsudek paní Kokkinakisové a potvrdil rozsudek jejího manžela, kterému však snížil trest odnětí svobody na tři měsíce nebo peněžitý trest 400 drachem za každý den odnětí svobody. Rozsudek byl dne 17. března 1987 odůvodněn následovně: „...bylo prokázáno, že s cílem rozšiřování článků víry sekty Svědků Jehovových (airesi), ke kterým obžalovaný náleží, se tento pokoušel přímo i nepřímo vetřít do náboženského vyznání osoby odlišného vyznání než je jeho, /v tomto případě/ ortodoxní křesťanské víry, se záměrem změnit jejich víru tím, že zneužil její nezkušenosti, jejího nízkého intelektu a naivitu. Konkrétně, v čase a v místě uve-

deném ve spisovém materiálu, navštívil paní Georgii Kyriakakiovou a poté, co jí sdělil, že přináší dobré zprávy, přinutil ji, aby jej vpustila do domu. Tam jí začal vyprávět o politikovi Olofu Palmem a objasňovat své pacifistické názory. Poté vytáhl malou knížku obsahující vyznání víry příznivců výše zmíněné sekty a začal číst úryvky z Písma svatého, které dovedně rozebíral způsobem, kterému křesťanka nemohla čelit, aniž by měla odpovídající vzdělání v oblasti výkladu dogmat. Současně jí nabízel různé podobné knihy a obtěžujícím způsobem se pokoušel přímo i nepřímo podkopat její náboženskou víru. V důsledku toho musel být uznán vinným shora uvedeným trestným činem, v souladu s operativními ustanoveními (dále uvedenými), zatímco druhý obviněný, jeho žena Elissavet musela být viny zproštěna, s přihlédnutím k tomu, že nebyl žádný důkaz o tom, že se účastnila trestného činu spáchaného manželem, jehož pouze doprovázela.“ Jeden ze odvolacích soudců ve svém votu separatu, připojeném k rozsudku, vyjádřil tento názor: „... první obžalovaný by měl být rovněž zproštěn viny, jelikož žádný z důkazů nesvědčí o tom, že Georgia Kyriakaki... byla zvláště nezkušená v ortodoxním křesťanském učení, jsouc provdána za církevního jáhna, nebo že by měla zvláště nízký intelekt nebo byla zvlášť naivní tak, aby obžalovaný byl způsobilý využít výhody... a /tudíž/ vnuknout jí, aby se stala členem sekty Svědků Jehovových.“ Podle zápisu z jednání ze 17. března 1987 paní Kyriakaki učinila následující svědeckou výpověď: „Ihned se mnou začali mluvit o Olofu Palmem, zda byl či nebyl pacifistou, a o dalších věcech, na které se napamatují. Mluvili o věcech, kterým dobře nerozumím. Nebyl to rozhovor, ale jejich neustálý monolog... Kdyby mi byli řekli, že jsou Svědci Jehovovi, nevpustila bych je dovnitř. Nevzpomínám si, zda se mnou mluvili o Království nebeském. Zůstali v domě asi 10 minut nebo čtvrt hodiny. To, co mi vyprávěli, mělo náboženskou povahu, a nevím, proč mi to říkali. Z počátku jsem ani nevěděla, jaký je účel jejich návštěvy. Pravděpodobně mi v té době říkali něco s cílem oslabit mou náboženskou víru, /avšak/ tento rozhovor mou víru neovlivnil ...“

C. Jednání před kasačním soudem

11. Pan Kokkinakis se odvolal z důvodu právní kvalifikace. Tvrdil inter alia, že ustanovení zákona číslo 1363/1938 odporuje článku 13 ústavy (viz odstavec 13. níže).

12. Kasační soud (Arios Pagos) zamítl odvolání dne 22. dubna 1988. Odmítl tvrzení neústavnosti z následujících důvodů: „Článek 4 zákona č. 1363/1938, nahrazený článkem 2 zákona č. 1672/1939, provádějící články 1 a 2 ústavy, byl zaveden v souladu s Ústavou z roku 1911, tehdy platnou, jejíž článek 1 zakazoval proselytismus a jakékoli další zásahy proti převládajícímu náboženství v Řecku, zejména východní křesťanské ortodoxní církvi. Tento článek nejenže neodporuje článku 13 Ústavy z roku 1975, ale je plně slučitelný s ústavou, která uznává nedotknutelnost svobody náboženského vyznání a zajišťuje svobodu výkonu jakéhokoli známého náboženství, které se podrobí formálním ustanovením téže ústavy, zakazujícím proselytismus. Z toho vyplývá, že proselytismus je zakázán obecně, ať již směřuje proti kterémukoli náboženství, včetně dominujícího náboženství, jímž je v souladu s článkem 3 Ústavy z roku 1975 zejména křesťanská východní ortodoxní církev.“ Je třeba si povšimnout, že odvolací soud na Krétě svůj rozsudek podrobně odůvodnil s tím, že při použití napadených ustanovení byla dodržena Ústava z roku 1975. Podle názoru soudce, který nesouhlasil, by měl kasační soud zrušit rozsudek níže uvedeného soudu, jelikož byl chybně použit článek 4 zákona č. 1363/1938, a to tím, že se nezmíňuje o slibech, kterými se obžalovaný údajně pokoušel narušit náboženské vyznání paní Kyriakakiové, a nepřikládat zvláštní význam nezkušenosti a nízkému intelektu paní Kyriakakiové.

II. Příslušné domácí právo a praxe

A. Zákonná ustanovení

1. Ústava

13. Znění příslušných článků Ústavy z roku 1975:

Článek 3

1. Převládajícím náboženstvím v Řecku je východní ortodoxní křesťanská církev. Řecká ortodoxní církev, jejímž nejvyšším uznávaným představitelem je Pán Ježíš Kristus, je učením nerozlučně spjatá s velkou církví konstantinopolskou a s dalšími křesťanskými církvemi, které jsou součástí jejího společenství (omodoxi), neměnně dodržuje, jako ostatní církve, posvátné apoštolské a synodální kánony a posvátné tradice. Je samosprávná a je spravována Svatým synodem skládajícím se ze všech úřadujících biskupů a je upraven a řízen pravidly církevní charty v souladu s ustanoveními Patriarchálního spisu z 29. června 1850 a zákona o synodu z 4. září 1928.

2. Církevní režim panující v určitých oblastech státu by neměl být považován za odporující ustanovením předcházejícího odstavce.

3. Text Písma svatého je neměnný. Oficiálně nesmí být přeložen do žádného jiného jazyka bez předchozího souhlasu samosprávné řecké církve a velké křesťanské církve v Konstantinopoli.

Článek 13

1. Svoboda náboženského vyznání je nedotknutelná. Požívání osobních a politických práv by nemělo záviset na náboženském vyznání jednotlivce.

2. Je zaručena svoboda výkonu jakéhokoli známého náboženství; jednotlivcům je zaručen svobodný výkon náboženských obřadů bez překážek a pod ochranou zákona. Provádění náboženských obřadů nesmí narušovat veřejný pořádek nebo veřejnou morálku. Proselytismus je zakázán.

3. Duchovní všech známých náboženství podléhají stejnému státnímu dohledu a jsou jim uloženy stejné povinnosti, jako duchovním převládajícího náboženství.

4. Nikdo nesmí být zproštěn plnění závazků vůči státu nebo odmítnout dodržovat zákony z důvodu svého náboženského přesvědčení.

5. Jinou přísahu a její formu než podle zákona nelze vyžadovat.

14. Křesťanská východní ortodoxní církev, která během téměř čtyř století cizí okupace symbolizovala zachování řecké kultury a jazyka, se aktivně podílela na boji řeckého lidu za osvobození v takové míře, že helénismus je do určité míry s ortodoxní vírou totožný. Královský výnos z 23. června 1833 povolil „Prohlášení nezávislosti řecké církve“ a popsal ji jako „samosprávnou“. Následující ústavy Řecka označovaly tuto církev za „převládající“. Naprostá většina obyvatelstva náleží k této církvi, a toto v řeckém pojetí představuje de iure i de facto náboženství samotného státu. Kromě toho tato církev plní velkou část administrativních a vzdělávacích funkcí státu (manželské a rodinné právo, povinná náboženská výuka, skládání přísahy členy vlády, atd.). Její role ve veřejném životě se mimo jiné odráží v přítomnosti ministra školství a náboženských věcí na zasedáních církevních hodnostářů, na kterých je volen aténský arcibiskup, a účastí zástupců církve při všech oficiálních státních událostech; prezident republiky skládá přísahu k výkonu svého úřadu podle ortodoxního obřadu (článek 33 § 2 ústavy); oficiální kalendář se řídí kalendářem křesťanské východní ortodoxní církve.

15. Za vlády Otty I. (1832–62) se ortodoxní církvi, která si po dlouhou dobu stěžovala na propagandu Společnosti Bible, zaměřenou na mladé ortodoxní školní děti jménem evangelické církve, podařilo do první ústavy (1844) včlenit klauzuli, zakazující „proselytismus a jakékoli jiné činy směřující vůči převažujícímu náboženství.“ Ústavy z roku 1864, 1911 a 1952 obsahovaly tutéž klauzuli. Ústava z roku 1975 zakazuje proselytismus

všeobecně (článek 13 § 2 in fine – viz odstavec 13. výše): zákaz se vztahuje na všechna „známá náboženství“, což znamená ta, jejichž doktrína není apokryfická a u nichž není požadováno tajné novosvěcení.

2. Zákony č. 1363/1938 a 1672/1939

16. Během diktátorství Metaxase (1936–40) byl proselytismus poprvé prohlášen za trestný čin, a to článkem 4 zákona (anagostikos nomos) č. 1363/1938. Následujícího roku byl tento článek novelizován článkem 2 zákona č. 1672/1939, který definoval výraz „proselytismus“:

1. Kdo provádí proselytismus, bude potrestán odnětím svobody a peněžitým trestem v rozmezí od 1 000 do 50 000 drachem; dále bude pod policejním dozorem po dobu šesti měsíců až jednoho roku. Tyto doby určí soud při odsouzení pachatele. Dobu odnětí svobody nelze přeměnit na peněžitý trest.

2. Proselytismus představuje zejména jakýkoli přímý či nepřímý pokus narušit náboženskou víru osoby odlišného náboženského vyznání (eterodoxos) s cílem podřít její víru, ať již jakýmkoli návodem nebo jeho slibem, morální podporou, materiální pomocí, nebo podvodným způsobem či využitím její nekušenosti, důvěry, potřeby, nízkého intelektu nebo naivity.

3. Spáchání takového trestného činu ve škole nebo vzdělávacím zařízení nebo dobročinné instituci představuje zvláště přitěžující okolnost.

B. Precedenční právo

17. Rozsudkem číslo 2276/1953 plenární zasedání Nejvyššího správního soudu (Symvoulio tis Epikratias) definovalo proselytismus takto:

Článek I ústavy, který zaručuje svobodný výkon jakéhokoli známého náboženství bez překážek a provádění bohoslužebných obřadů, zakazuje proselytismus a všechny další činnosti směřované vůči převažujícímu náboženství, křesťanské východní ortodoxní církvi. To znamená, že pouhá náboženská výuka není proselytismem, i kdyby poukazovala na chyby jiných náboženství a odhláskovala od nich možné stoupence, kteří by opustili své původní náboženství ze své vlastní svobodné vůle; je tomu tak proto, že náboženská výuka je svou povahou bohoslužebným obřadem prováděným svobodně a bez překážek. Kromě náboženské výuky, kterou lze svobodně provádět, je jakýkoli záměrný, neodbytný pokus odhláskovat stoupence od převažujícího náboženství prostředky, jež jsou nezákonné nebo morálně odsouzeníhodné, kvalifikován jako proselytismus, který je výše uvedenými články ústavy zakázán.

18. Řecké soudy potvrdily, že osoby se dopustily proselytismu, jestliže „přirovnávaly svaté k figurkám zdobícím zed“, svatého Gerasimose k „panákoví vycpanému bavlnou“ a církev k „divadlu, tržišti a kinu“; kázaly a přitom ukazovaly obrázky zobrazující dav nuzně oblečených lidí s tím, že „to jsou všichni, kteří nepřijímají mou víru“ (kasační soud, rozsudek č. 271/1932, Themis XVIII, str. 19); slibovaly ortodoxním uprchlíkům přístřeší za velmi výhodných podmínek, přejdou-li k uniatské víře (Egejský odvolací soud, rozsudek č. 2950/1930, Themis B, str. 103); nabízely stipendia pro studium v zahraničí (kasační soud, rozsudek 2276/1953); posílaly ortodoxním kněžím brožurky s doporučením je studovat a používat jejich obsah (kasační soud, rozsudek č. 59/1956, Nomiko Vima, 1956. č. 4, str. 736); distribuovaly zdarma „tak zvané náboženské“ knihy a brožury „negramotným chudákům“ nebo „malým školním dětem“ (kasační soud, rozsudek č. 201/1961, Trestní analý XI, str. 472); nebo slibovaly mladým švadlenám zlepšení jejich zaměstnání, jestliže opustí ortodoxní církev, o jejichž kněžích tvrdily, že „vykořisťují společnost“ (kasační soud, rozsudek č. 498/1961, Trestní analý XII, str. 212). Kasační soud rozhodl, že definice proselytismu v článku 4 zákona č. 1363/1938 není v rozporu se zásadou, že trestný čin a trest smí být stanoven pouze zákonem. Trestní soud v Pireu toto potvrdil vydáním příkazu (voulevma) číslo 36/1962 (Časopis řeckých právníků, 1962, str. 421) s doplněním výrazu „zejména“ do článku 4 zákona č. 1363/1938 (viz odstavec 16. výše), který uváděl prostředky používané osobami páchajícími trestný čin a nikoliv popisem actus reus.

19. Kasační soud nepovažoval seznam v článku 4 za vyčerpávající až do roku 1975. Rozsudkem číslo 997/1975 (Trestní anály XXVI, str. 380) přidal následující vysvětlení: „... to vyplývá z ustanovení článku 4..., že proselytismus spočívá v přímém nebo nepřímém zasahování do náboženské víry jakýmkoli způsobem uvedeným samostatně v zákoně.“

20. Nedávno soud odsoudil Svědky Jehovovy za provozování sektářské doktríny „neodbytným způsobem“ a z obviňování ortodoxní církve, že je „zdrojem utrpení světa“ (Odvolací soud v Salonice, rozsudek č. 2567/1988); za vstupování do domů jiných lidí pod rouškou křesťanství za účelem šíření Nového zákona (Florinský soud prvního stupně, rozsudek č. 128/1989); a za pokus klást knihy a brožury ortodoxnímu knězi ke kolum jeho auta, poté co jej zastavili (Lasithský soud první instance, rozsudek č. 357/1990). Rozsudkem číslo 1304/1982 (Trestní anály XXXII, str. 502) kasační soud zrušil rozsudek odvolacího soudu v Aténách (č. 5434/1981), protože při odsouzení Svědka Jehovova neměl oporu v zákoně. Odvolací soud pouze opakoval slova obžaloby a tudíž nevysvětlil, jak „neodbytná výuka doktríny sekty Svědků Jehovových“ nebo „distribuce brožur sekty za minimální cenu“ představovaly pokus narušit náboženskou víru stěžovatelů, ani neprokázal, jak pachatel využil jejich „nezkušenosti“ a „nízkého intelektu“. Kasační soud vrátil tento případ zvláště ustavené soudní stolici odvolacího soudu, který pachatele zprostil. Několik soudních rozhodnutí podobně potvrdilo, že trestný čin proselytismu nebyl spáchán tam, kde došlo k pouhé diskusi o víře Svědků Jehovových, kde byly brožury distribuovány dům od domu (Patraský odvolací soud, rozsudek č. 137/1988) nebo na ulici (Larisský odvolací soud, rozsudek č. 749/1986) nebo tam, kde principy sekty byly vysvětlovány bez jakéhokoli klamání ortodoxního křesťana (trestní soud v Trikkalasu, rozsudek č. 186/1986). V posledním případě bylo rozhodnuto, že být „negramotným venkovanem“ nepostačuje pro označení „být naivní“, viz článek 4, kde se uvádí osoba, kterou oslovil údajný proselyta (kasační soud, rozsudek č. 1155/1978).

21. Po revizi ústavy z roku 1975 Svědci Jehovovi zahájili soudní řízení týkající se ústavnosti článku 4 zákona č. 1363/1938. Vznegli stížnost, že popis trestného činu je vágní, ale především namítali, že skutečným účelem zákona je zachování článku 1 a 2 tehdy platné ústavy (z roku 1911 – viz odstavec 12. výše), který zakazoval proselytismus namířený proti převládajícímu náboženství. V současné ústavě je tento zákaz rozšířen na všechna náboženství a již není dále zahrnut v kapitole týkající se náboženství, nýbrž v kapitole zabývající se lidskými a občanskými právy, a zejména v článku 13, který zaručuje svobodu vyznání v náboženského vyznání. Soudy vždy takové námítky protiústavnosti zamítaly, přestože měly rozsáhlou oporu v právní literatuře.

III. Svědkové Jehovovi v Řecku

22. Hnutí Svědků Jehovových se objevilo v Řecku na počátku 20. století. Dnes se počet jejich členů odhaduje na na 25 000 až 70 000. Členové náležejí k jedné z 338 kongregací, z nichž první byla vytvořena v Aténách v roce 1922.

23. Od revize Ústavy z roku 1975 Nejvyšší správní soud několikrát rozhodl, že Svědkové Jehovovi splňují definici „známého náboženství“ (rozsudky č. 2105 a 2106/1975, 4635/1977, 2484/1980, 4620/1985, 790 a 3533/1986 a 3601/1990). Avšak některé soudy prvního stupně dále rozhodují opačně (soud první instance v Heraklionu, rozsudky č. 272/1984 a 87/1986). V roce 1986 Nejvyšší správní soud potvrdil (v rozsudku č. 3533/1986), že rozhodnutí ministerstva, odmítající jmenování Svědka Jehovova za učitele literatury, bylo porušením svobody náboženského vyznání a v důsledku toho též porušením řecké ústavy.

24. Podle statistiky poskytnuté žadatelem bylo 4 400 Svědků Jehovových uvězněno mezi rokem 1975 (když byla obnovena demokracie) a rokem 1992. Z nich 1 233 bylo postaveno před soud a 208 bylo odsouzeno. Dříve bývali Svědkové Jehovovi souzeni podle zákona č. 117/1936, za bránění komunismu a jeho následkům, a zá-

kona č. 1075/1938, o zachování společenského pořádku. Vláda proti těmto číselným údajům žadatele nic nena-
mítala. Zdůraznila však, že počet případů odsouzení Svědků Jehovových se zmenšuje. Z celkového počtu 260
lidí uvězněných od roku 1991 do 1992 bylo odsouzeno pouze 7.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

25. Pan Kokkinakis podal žádost ke Komisi 22. srpna 1988. Tvrdil, že jeho odsouzení za proselytismus bylo
porušením práv, zajištěných článkem 7, 9 a 10 Úmluvy. Vycházel i z článku 5 § 1 a článku 6 §§ 1 a 2.

26. Dne 7. prosince 1990 Komise prohlásila jeho žádost (č. 14307/88) za přípustnou, s výjimkou stížnosti vy-
cházející z článku 5 a 6, kterou prohlásila za nepřipustnou, jelikož byla nepodložená. Ve své zprávě z 3. pro-
since 1991 (dle článku 31), Komise vyjádřila stanovisko, že (a) nedošlo k porušení článku 7 (jedenáct hlasů ku
dvěma); (b) došlo k porušení článku 9 (jednohlasně); a (c) samostatný problém podle článku 10 zde nevznikl
(deset hlasů k jednomu). Úplné znění stanoviska Komise a dvou samostatných stanovisek, je obsaženo ve zprá-
vě, která je přílohou tohoto rozsudku.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

27. Pan Kokkinakis vznesl stížnost proti svému odsouzení za proselytismus; považoval to za porušení člán-
ků 7, 9 a 10 Úmluvy a článku 14 společně s článkem 9.

I. Domnělé porušení článku 9

28. Žadatelovy stížnosti se týkaly především omezení výkonu náboženské svobody. Podle toho by měl soud
začít rozbořem článku 9, který říká:

1. Každý má právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání; toto právo zahrnuje svobodu změ-
nit své náboženské vyznání nebo přesvědčení, jakož i svobodu projevat své náboženské vyznání nebo pře-
svědčení sám nebo společně s jinými, ať veřejně nebo soukromě, bohoslužbou, vyučováním, prováděním nábo-
ženských úkonů a zachováváním obřadů.

2. Svoboda projevat náboženské vyznání a přesvědčení může podléhat jen omezením, která jsou stanove-
na zákony a která jsou nezbytná v demokratické společnosti v zájmu veřejné bezpečnosti, ochrany veřejného
pořádku, zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

29. Žadatel namítal nejen to, co sám považoval za chybnou interpretaci článku 4 zákona č. 1363/1938. Jeho
podání se soustředilo na širší problém, zda uzákonění bylo slučitelné s právem zakotveným v článku 9 Úmluvy,
které, jak argumentoval, bylo součástí řeckého práva od roku 1953, a které se stalo precedentem podle ústavy
proti všem protichůdným zákonům. Zdůraznil logickou a právní obtížnost vyznačení byť jen zčásti zřetelné dělí-
cí čáry mezi proselytismem a svobodou měnit své náboženství nebo víru, buď sám či ve společnosti s jinými, na
veřejnosti a v soukromí ji projevat, což zahrnuje všechny formy vyučování, zveřejňování a kázání mezi lidmi.
Zákaz proselytismu, který byl prohlášen za trestný čin v době Metaxova diktátorství, byl nejen neústavní, tvrdil
pan Kokkinakis, ale také vytvářel společně s ostatními klauzulemi zákona č. 1363/1938 „arsenál zákazů a hro-
zeb trestů“ visící nad všemi přívrženci všech vyznání a vír. Pan Kokkinakis si v neposlední řadě stěžoval na se-
lektivní aplikaci tohoto zákona správními a soudními úřady, předčící „dokonce nejdivočejší akademické do-
mněnky“; pro představu, např. existuje možnost stížnosti, kterou vznese katolický kněz nebo protestantský du-
chovní vůči pravověrnému věřícímu, který se pokusil odlákat jednu z oveček. To by bylo mnohem méně prav-
děpodobné, než že by pravověrný věřící křesťan byl vyšetřován za provádění proselytismu ve prospěch „převlá-
dajícího náboženství“.

30. Podle tvrzení vlády existovala v Řecku svoboda ve vyznávání všech náboženství; náboženští přívrženci požívali práva vyjadřovat svou víru svobodně a pokoušet se ovlivnit víru ostatních. Přinášení křesťanského svědectví je povinností všech církví a všech křesťanů, avšak je velký rozdíl mezi přinášením svědectví a „proselytismem, který spočívá v užívání klamných, nehodných a nemorálních prostředků, jakož i těžení z chudoby, nízkého intelektu a nezkušenosti svých bližních.“ Článek 4 zakazoval tento druh proselytismu – jako o „nesprávném“ proselytismu se zmiňoval Evropský soud ve svém rozsudku sporu Kjeldsen, Busk Madsen a Pedersen versus Dánsko ze 7. prosince 1976 (série A č. 23, str. 28, 54) – nikoliv samo náboženské vyučování. Kromě toho přesně tuto definici proselytismu přijaly řecké soudy.

A. Obecné zásady

31. Jak je uvedeno v článku 9, svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je jedním ze základů „demokratické společnosti“ ve smyslu Úmluvy. Je to ve svých náboženských dimenzích jeden z nejdůležitějších prvků, který spoluvytváří identitu věřících a jejich způsob života, ale je také zároveň cenným přínosem pro ateisty, agnostiky, skeptiky a nezúčastněné. Pluralita je neoddelitelná od demokratické společnosti, o kterou se dříve bojovalo po celá staletí a která na ní závisí. Zatímco náboženská svoboda je zejména věcí svědomí jednotlivce, zahrnuje v sobě také inter alia svobodu „projevovat /své/ náboženství“. Přinášení svědectví slovem a skutkem je vázáno na existenci náboženského vyznání. Podle článku 9 se svobodná manifestace svého náboženství neprovádí pouze ve společnosti jiných lidí „na veřejnosti“ a v kruhu těch, kteří vyznávají stejnou víru, ale lze ji také vykonávat „sám“ a „v soukromí“; kromě jiného zahrnuje právo pokoušet se přesvědčovat svého bližního, například „vyučováním“; v opačném případě by „právo na změnu svého náboženství nebo víry“, obsažené v článku 9, pravděpodobně zůstalo mrtvou literou.

32. Požadavky článku 9 se odrážejí v řecké ústavě do té míry, že článek 13 zmíněné ústavy deklaruje svobodu náboženského vyznání, která je nedotknutelná a zaručuje svobodu provádění jakéhokoli známého náboženství (viz odstavec 13. výše). Svědkové Jehovovi podle tohoto požívají statut „známého náboženství“ a výhod z toho vyplývajících s ohledem na zvyklosti (viz odstavec 22. – 23. výše).

33. Hlavní rysy práv, zaručených v článku 9 § 1, se také odrážejí ve znění paragrafu, obsahujícího rovněž jejich omezení. Na rozdíl od druhých paragrafů článků 8, 10 a 11, které zahrnují všechna práva zmíněná v prvních paragrafech těchto článků, článek 9 hovoří pouze o „svobodě projevovat své náboženství nebo víru“. To znamená uznání toho, že v demokratických společnostech, ve kterých spolu žije vedle sebe několik náboženství uvnitř jedné a téže populace, může být nezbytné omezit tuto svobodu, aby byly sjednoceny zájmy různých skupin, a aby bylo zabezpečeno respektování víry každého občana.

34. Podle vlády lze taková omezení v řeckém právním systému nalézt. Článek 13 Ústavy z roku 1975 zakazuje proselytismus všem náboženstvím bez rozdílu a článek 4 zákona č. 1363/1938, který připojuje trestní postih k tomuto zákazu, byl přes svůj historický a politický původ potvrzen několika nástupnickými demokratickými vládami. Jediným cílem článku 4 byla ochrana víry ostatních spoluobčanů před aktivitami těch, kteří by podřývali jejich důstojnost a osobnost.

35. Soud vždy řeší jen specifické případy. Nicméně musí přihlížet k předcházejícím ustanovením, jelikož skutek, na který si žadatel stěžoval, vznikl jejich použitím (viz mutatis mutandis rozsudek sporu the de Geouffre de la Pradelle versus Francie z 16. prosince 1992, série A. č. 253–B. str. 42, § 31).

B. Použití zásad

36. Rozsudek vynesený trestním soudem v Lasithi a poté snížený odvolacím soudem na Krétě (viz odstavec 9. – 10. výše) se rovnal zásahu do výkonu práva svobodně projevovat „/své/ vyznání“ panem Kokkinakisem. Takový zásah odporuje článku 9, ledaže je „stanoven zákonem“, je zaměřen na jeden nebo více zákonných zájmů paragrafu 2 a je pro jejich dosažení „nezbytný v demokratické společnosti“.

1. „Stanoveno zákonem“

37. Žadatel prohlásil, že v jeho tvrzení, vztahujícím se k článku 7, byla také použita věta „stanoveno zákonem“. Soud se jím bude zabývat z tohoto hlediska.

38. Pan Kokkinakis napadl vlastní znění článku 4 zákona 1368/1938. Kritizoval neexistenci jakéhokoli popisu „objektivní podstaty“ trestného činu proselytismu. Považoval to za záměrné, s cílem umožnit, aby jakýkoli druh náboženské konverze nebo komunikace mohl být postižen tímto ustanovením. Zmínil se o nebezpečí neurčitosti a možnosti extenzivního výkladu ze strany policie a často také soudů. Důvodem je použití neurčité terminologie v tomto odstavci, jako „zejména“ a „nepřímý pokus“ narušit náboženskou víru jiného. Jestliže by měl být potrestán neortodoxní křesťan dokonce i za nabízení morální podpory nebo materiální pomoci, rovnalo by se to potrestání činu, který nařizuje každé náboženství a který připouští trestní řád v některých případech nouze. Zákon č. 1672/1939 (viz odstavec 16. výše) zrušil původní znění článku 4, a to „opakované verbování“, a zachoval všechny neurčité výrazy umožňující postih všeho, pouze používal stručnější, ale obdobně „pedantský“ styl umožňující trvalé umlčování neortodoxních křesťanů. V důsledku toho nemůže žádný občan svých chováním toto ustanovení respektovat. Kromě toho článek 4 zákona č. 1363/1938 byl neslučitelný s článkem 13 ústavy.

39. Vláda na druhé straně stále tvrdila, že článek 4 definoval proselytismus přesně a zevrubně; uváděl všechny náležitosti trestného činu. Použití příslovcové fráze „zejména“ nemělo žádný význam, jelikož se vztahovalo pouze ke způsobu, kterým mohl být trestný čin spáchán; indikativní seznamy tohoto druhu byly mimo jiné obvykle zahrnuty v trestních zákonech. V neposlední řadě objektivní stránka trestného činu nechyběla, ale spočívala v pokusu změnit podstatné okolnosti náboženské víry jiného.

40. Soud již vzal v úvahu, že znění mnoha zákonů není absolutně přesné. Potřeba vyhýbat se nadměrné přesnosti a držet krok s měnícími se okolnostmi znamená, že v mnohých zákonech je použito výrazů více či méně neurčitých (viz např. *mutatis mutandis*, rozsudek sporu Müller a spol. versus Švýcarsko z 24. května 1988, série A, č. 133, str. 20. § 29). To se také týká ustanovení trestního práva o proselytismu. Výklad a použití takových ustanovení závisí na praxi. V tomto stupni existoval soubor uspořádaného precedenčního práva (viz odstavec 17. – 20. výše). Toto precedenční právo, které bylo publikováno a bylo volně přístupné, doplnilo literu článku 4 a jako takové umožňovalo panu Kokkinakisovi přizpůsobit mu své jednání. Co se týče ústavnosti článku 4 zákona č. 1363/1938, Soud opakuje, že v prvním stupni je výklad a užití domácího práva na státních úřadech, zejména soudech (viz poslední precedenční případ rozsudek sporu Hadjianastasiou versus Řecko z 16. prosince 1992, série A č. 252, str. 18 § 42). Řecké soudy, které se musely zabývat tímto problémem, rozhodly, že zde nedochází k neslučitelnosti (viz odstavec 21. výše).

41. Opatření napadené stížostí bylo „stanoveno zákonem“ ve smyslu článku 9 § 2 Úmluvy.

2. Účel zákona

42. Vláda tvrdila, že demokratický stát musel zajistit pokojné požívání osobních svobod všem, kteří žijí na jeho území. Jestliže by však ochrana osobní náboženské víry a důstojnosti před pokusy tyto nemorálně a klamně ovlivňovat nebyla dostatečně poskytována, pak by článek 9 § 2 byl v praxi zcela zbytečný.

43. Podle tvrzení žadatele bylo náboženské vyznání součástí „neustále obnovovaného toku lidských myšlenek“ a bylo nemožné, aby jeho vytváření bylo vyloučeno z veřejné diskuse. Spravedlivá rovnováha osobních práv představuje nutnost akceptovat, aby myšlenky jiných podléhaly minimálnímu vlivu, jinak by výsledkem byla „podivná společnost mlčících tvorů, kteří by /snad/ mysleli, ale ... nevyjadřovali se, mluvili /by/, ale ... spolu nekomunikovali, a to /by/ představovalo existenci, ale... nikoliv spolužití“.

44. Vzhledem k okolnostem případu a výrazům použitým v soudních rozhodnutích je Soud názoru, že napadená opatření sledují účel zákona podle článku 9 § 2, zejména co se týče ochrany práv a svobod druhého, a spoléhá se na vládu.

3. „Nezbytné v demokratické společnosti“

45. Pan Kokkinakis nepovažoval za nezbytné v demokratické společnosti zakázat spoluobčanu mluvit, jestliže si přišel ke svému sousedovi o náboženství pohovořit. Chtěl vědět, jak by mohla diskuse vedená s přesvědčením a založená na svatých knihách, známých všem křesťanům, porušit práva druhého. Paní Kyriakaki byla zkušená a inteligentní dospělá žena; bez opovrhování základními lidskými právy by Svědek Jehovův nemohl spáchat trestný čin jen tím, že hovořil se ženou jáhna. Kromě toho odvolací soud na Krétě, ačkoli fakta jemu předložená byla přesná a absolutně jasná, nebyl schopen stanovit přímou nebo nepřímou povahu pokusu žadatele o narušení náboženské víry stěžovatelky; z jeho odůvodnění je zřejmé, že odsoudil žadatele „ne za to, co spáchal, ale za to, kým byl“. Komise v podstatě tento argument přijala.

46. Vláda naproti tomu tvrdila, že řecké soudy vycházely z jasných skutkových zjištění, která zakládají trestný čin proselytismu: naléhání pana Kokkinakise na vstup do domu paní Kyriakakiové pod falešnou záminkou; způsob, jakým se k ní choval, aby si získal její důvěru; a jeho „dovedná“ analýza Písma svatého kalkulovala s oklamáním stěžovatelky, která neměla jakékoli „odpovídající argumenty pro svou víru“ (viz odstavce 9. – 10. výše). Soudy zdůraznily, že pokud stát zůstává lhostejný k útokům na svobodu náboženské víry, mohlo by dojít k vážným nepokojům, které by pravděpodobně narušily sociální smír ve společnosti.

47. Soud rozhodně potvrdil, že smluvním stranám Úmluvy je nutné ponechat určitý manévrovací prostor pro stanovení možnosti, rozsahu a nezbytnosti zásahování, ale tento prostor je předmětem evropského dohledu, zahrnujícího jak legislativu, tak rozhodnutí, jež ji aplikují, spolu s rozsudky nezávislých soudů. Úkolem Soudu je stanovit, zda opatření, přijatá na státní úrovni, jsou v zásadě oprávněná a přiměřená. Aby bylo možno vydat rozhodnutí o posledním bodu, Soud musí zvážit požadavky ochrany práv a svobod ostatních občanů proti chování, ze kterého byl žadatel obviněn. Při výkonu dohlížecí pravomoci Soud musí přihlížet k napadeným soudním rozhodnutím a vzít v potaz pozadí případu jako celku (viz inter alia a mutatis mutandis rozsudek sporu Barfod versus Dánsko z 22. února 1989, série A, č. 149, str. 12, § 28).

48. Za prvé je třeba rozlišit mezi přinášením křesťanského svědectví a nesprávným proselytismem. Prvně zmíněná činnost odpovídá pravdivému evangelium, o kterém byla sepsána zpráva pod patronací Světové rady církví, jež je považuje za základní poslání a odpovědnost každého křesťana a každé církve. Proselytismus představuje jeho rozklad a deformaci. Může, podle stejné zprávy, používat formy činnosti, nabízejících materiální nebo sociální výhody se záměrem získat pro církev nové členy nebo vykonávat nevhodný nátlak na lidi v neštěstí nebo nouzi; může dokonce znamenat použití násilí nebo vymývání mozku; v zásadě je neslučitelné s respektováním svobody myšlení a náboženství ostatních. Zkoumání článku 4 zákona č. 1363/1938 ukazuje, že relevantní kritéria přijatá řeckou legislativou jsou slučitelná s posledně jmenovaným zákonem a doposud byla určena pouze pro trestání nesprávného proselytismu, který Soud v tomto případě nemusí teoreticky definovat.

49. Soud však poznamenává, že ve svém odůvodnění řecké soudy rozhodly o žadatelově odpovědnosti jen na základě pouhého opakování znění článku 4 a neurčily dostatečně, jakým způsobem a jakými nevhodnými prostředky se obviněný pokoušel přesvědčit svého bližního. Ani jedna ze skutečností, které byly uvedeny, nepotvrzuje tato zjištění. Neprokázalo se, že odsouzení žadatele bylo odůvodněno okolnostmi tohoto případu a naléhavou sociální potřebou. Tudíž napadené opatření se nejeví přiměřeným k dosažení zákonného cíle a v důsledku toho „nezbytným v demokratické společnosti ... v zájmu ochrany práv a svobod jiných.“

50. Závěrem lze konstatovat, že došlo k porušení článku 9 Úmluvy.

II. Údajné porušení článku 7

51. Pan Kokkinakis vycházel také z článku 7, který stanoví:

1. Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

2. Tento článek nebrání souzení a potrestání osoby za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, bylo trestné podle obecných právních zásad uznávaných civilizovanými národy. Tvrdil, že trestní ustanovení musí být slučitelné s tímto článkem a musí být dostatečně přesné a jasné (viz odstavce 37. – 38. výše). Prohlásil, že pokud se týká článku 4 zákona č. 1363/1938, tomu tak nebylo.

52. Soud zdůrazňuje, že článek 7 § 1 Úmluvy se neomezuje pouze na zákaz retroaktivity trestního práva v neprospěch obviněného. Také všeobecně představuje zásadu, že trestný čin může být definován jen zákonem a jen zákon musí stanovit trest (nullum crimen, nulla poena sine lege), a zásadu, že trestní právo nesmí být rozšířené vykládáno v neprospěch obviněného, např. analogií; vyplývá to z toho, že trestný čin musí být v zákoně jasně definován. Tato podmínka je splněna tam, kde se jednotlivec může ze znění příslušného ustanovení, a je-li zapotřebí, pomocí výkladu soudu dozvědět, které činy a opomenutí zakládají jeho trestní odpovědnost. Zdá se, že tomu tak skutečně bylo v tomto případě; z tohoto hlediska soud odkazuje na odstavce 40. – 41. tohoto rozsudku.

53. Závěrem lze konstatovat, že k porušení článku 7 této Úmluvy nedošlo.

III. Údajné porušení článku 10

54. Žadatel se dále spoléhal na svobodu projevu, zaručenou článkem 10. Prohlásil, že byl obžalován nejen za své přesvědčení a šíření svých náboženských názorů, ale také za všeobecné sociální a filozofické otázky, protože i odvolací soud na Krétě zaznamenal, že hovořil s paní Kyriakakiovou o politikovi Olofu Palmem a vyjadřoval pacifistické názory.

55. S ohledem na své rozhodnutí o článku 9 (viz odstavec 50. výše) Soud, jakož i Komise, nepovažují za nutné tuto stížnost zkoumat.

IV. Údajné porušení článku 14 v souvislosti s článkem 9

56. Žadatel ve svém vyjádření z 5. srpna 1992 také tvrdil, že je obětí diskriminace v rozporu s článkem 14 ve spojení s článkem 9. Konstatoval, že diskriminace vznikla z chyb v článku 4 zákona č. 1363/1938 nebo z jeho použití.

57. Ačkoliv to nebylo předneseno před Komisí, tato stížnost se vztahuje ke stejné skutečnosti jako stížnost podle článku 7 a 9; se zřetelem k závěru v odstavci 50. výše však Soud považuje za nezbytné se jí zabývat.

V. Aplikace článku 50

58. Podle článku 50 Úmluvy

Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této

strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přízná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.

59. Při projednávání stížnosti žadatel nejprve požadoval náhradu škody ve výši 500 000 drachem (GRD) za nepeněžitou škodu. Soud vzal v úvahu, že utrpěl tuto škodu, a přes opačné stanovisko vlády dovodil, že shledané porušení (článku), nepředstavuje pro něj dostatečnou kompenzaci. Po provedení odhadu na srovnatelné bázi tak, jak to požaduje článek 50, mu uděluje z tohoto titulu 400 000 GRD.

60. Za náklady a výdaje vztahující se k soudnímu řízení v Řecku a před institucemi Úmluvy, požadoval pan Kokkinakis částku 2 789 500 GRD, kterou jmenovitě doložil. Vláda považovala tuto částku za přehnanou. Zejména popírala (a) potřebu stěžovatele nechat se zastupovat dvěma právníky před řeckými soudy a Evropským soudem a nechat se zastupovat aténskými právníky před krétským soudem; (b) potřebu pana Kokkinakise zúčastnit se jednání kasačního soudu. Zástupce Komise, jakož i Soud nicméně shledávají nárok za opodstatněný a v důsledku toho jej připouštějí v plné výši.

Z těchto důvodů Soud:

1. Potvrzuje šesti hlasy ku třem, že došlo k porušení článku 9;
2. Potvrzuje osmi hlasy k jednomu, že nedošlo k porušení článku 7;
3. Potvrzuje jednomyslně, že není nutné prošetřit případ podle článku 10 nebo článku 14 ve vztahu k článku 9;
4. Potvrzuje jednomyslně, že odpovědný stát je povinen vyplatit žadateli během tří měsíců 400 000 (čtyři sta tisíc) drachem za nepeněžitou škodu a 2 789 500 (dva miliony sedm set osmdesát devět tisíc pět set) drachem za náklady a výdaje.

Rozsudek je vyhotoven v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášen na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strabourgu 25. května 1993.

Marc-André EISSEN

tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda

Index 47301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, přílohový sešit I/1995 (ročník XLVII) z 28. 9. 1995
Vydává Nejvyšší soud ČR v nakladatelství ORAC, s.r.o. Praha.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41321237.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků; nepravidelně vycházejí přílohové sešity.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává

Nakladatelství ORAC, s.r.o. , 106 00 Praha 10, Jabloňová 80, tel. 02/758716, fax. 02/758720.

Podávání novinových zásilek povoleno dne 28. 7. 1994, čj. NP 1685/194 Ředitelstvím pošt Praha.